

**RAZVIJANJE I UNAPREĐIVANJE
KOMPETENCIJA ZA POUČAVANJE
NA VISOKIM UČILIŠTIMA**

**PRIRUČNIK ZA UNAPREĐENJE
KOMPETENCIJA NASTAVNIKA
U VISOKOM OBRAZOVANJU**

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

Ministarstvo
znanosti i obrazovanja

PRIRUČNIK ZA UNAPREĐENJE KOMPETENCIJA NASTAVNIKA U VISOKOM OBRAZOVANJU

Nakladnik: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Za nakladnika: prof. dr. sc. Blaženka Divjak

Urednici: prof. dr. sc. Vlatka Domović

prof. dr. sc. Jasminka Ledić

Marina Crnčić Sokol, prof.

Autori: prof. dr. sc. Aleksandra Čižmešija

doc. dr. sc. Marina Diković

prof. dr. sc. Vlatka Domović

Mina Đorđević, mag. psych.

doc. dr. sc. Renata Jukić

prof. dr. sc. Svjetlana Kolić-Vehovec

doc. dr. sc. Morana Koludrović

prof. dr. sc. Jasminka Ledić

izv. prof. dr. sc. Sanja Lončar-Vicković

doc. dr. sc. Daliborka Luketić

prof. dr. sc. Branko Matulić

izv. prof. dr. sc. Renata Šamo

doc. dr. sc. Marko Turk

prof. dr. sc. Vlasta Vizek Vidović

izv. prof. dr. sc. Katja Vojvodić

Lektura i korektura: Željana Klječanin Franić, prof.

Grafičko uređenje i tisak: Tiskara Kasanić

Naklada: 500 primjeraka

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem: 000995560

ISBN: 978-953-8103-21-6

Zagreb, 2018.

Erasmus+

Ova publikacija se sufinancira uz podršku Erasmus+ programa Europske unije.

Ova publikacija odražava isključivo stajalište autora publikacije i Komisija se ne može smatrati odgovornom prilikom uporabe informacija koje se u njoj nalaze.

SADRŽAJ

	O projektu	7
	Važnost učenja i poučavanja u visokom obrazovanju	8
	Kompetencijski profil nastavnika u visokom obrazovanju	11
	Okvirni kurikulum za stjecanje nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju	28
	Preporuke za razvijanje i unapređenje kompetencija za poučavanje na hrvatskim visokim učilištima	57

Uloga visokoškolskog nastavnika samo je jedna je od dimenzija akademske profesije. Od osobe odgovarajućih kvalifikacija uključene u akademsku djelatnost očekuje se da tijekom karijere preuzme više profesionalnih uloga: nastavničku, istraživačku, upravljačku, doprinositelja zajednici. Tijekom akademske karijere te se uloge postupno razvijaju i obogaćuju, međusobno se prožimaju, utječu jedna na drugu, ali im se i mijenja istaknutost u pojedinim fazama karijernog razvoja. Unatoč povezanosti i isprepletanju realizacija, svaka od tih uloga postavlja pred osobu u akademskoj profesiji specifične zahtjeve u pogledu njihova ispunjavanja. Uspješnost realizacije zadataka svojstvenih pojedinoj ulozi pretpostavlja ovladanost odgovarajućim skupom profesionalnih kompetencija koje čine kompetencijski profil te uloge. Pritom se profesionalna kompetencija određuje kao dinamički sklop konceptualnih, proceduralnih i činjeničnih znanja, kognitivnih i praktičnih vještina te uvjerenja i vrijednosti čija primjena u odgovarajućem akademskom kontekstu omogućuje učinkovito djelovanje. Kad je riječ o akademskoj profesiji, te se kompetencije stječu i razvijaju tijekom cijeloga karijernog puta, oslanjajući se na sve oblike cjeloživotnog učenja: formalno, neformalno i informalno.

U okviru projekta Educa-T težište je postavljeno na razvijanje kompetencijskog profila relevantnog za nastavničku ulogu osobe u akademskoj profesiji. Gledano iz povijesne perspektive, premda je nastavnička uloga temelj akademske profesije te je zajednička i znanstveno-nastavnim i nastavnim zvanjima, razvijanje nastavničkih kompetencija najčešće se svodilo na informalno učenje, a tek rjeđe na neformalne oblike učenja. Globalne društvene, gospodarske i tehnološke promjene koje su se zbivale posljednjih pedesetak godina postavile su nova očekivanja i složene zahtjeve za visoko obrazovanje, posebno u području izlaznih kompetencija studenata svih profila i razina. Ta su nova očekivanja i zahtjevi, u kombinaciji s povećanjem brojnosti i raznovrsnosti studenata, potaknula mnoge visokoškolske ustanove u razvijenim zemljama na kreiranje sustavnije i snažnije podrške razvoju nastavničkih kompetencija svojih nastavnika.

U 21. stoljeću u tom se području uočava znatan pomak od neformalnih oblika podrške prema programima formalnog usavršavanja u sklopu cjeloživotnog učenja. U europskom visokoškolskom kontekstu važan doprinos promjeni shvaćanja i pristupa realizaciji nastavnog procesa dala je uspostava sustava vanjskog i unutarnjeg vrednovanja visokih učilišta, kao i suvremene spoznaje obrazovnih znanosti u području visokog školstva (ESG, 2015)¹. Te su empirijski utemeljene spoznaje u znatnoj mjeri usmjerile definiranje standarda kvalitete vezanih uz ishode učenja, planiranje kurikuluma te proces učenja, poučavanja i vrednovanja ishoda u okviru sustava vanjskog vrednovanja visokih učilišta.

Polazeći od tih osnovnih postavki, koje danas određuju okvir nastavničke uloge (Ledić i Turk, 2016.)² u akademskoj profesiji, uvidom u primjere dobre prakse, analizom potreba i stanja u hrvatskom kontekstu, konzultacijama sa stranim i domaćim ekspertima i praktičarima, kao i refleksijom o vlastitom nastavničkom iskustvu, ekspertna radna skupina Educa-T projekta u skladu s projektnim ciljem:

- oblikovala je prijedlog kompetencijskog profila visokoškolskog nastavnika
- izradila prijedlog okvirnog kurikuluma za stjecanje nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju
- formulirala preporuke za implementaciju.

prof. dr. sc. Vlasta Vizek Vidović

Zahvaljujemo prof. dr. sc. Vlasi Vizek Vidović koja je neumorno i srčano vjerovala u uspjeh ovoga projekta. Njezine posljednje misli o važnosti unapređenja kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju iznesene su u gornjem tekstu. Stoga joj autori i projektni tim Educa-T posvećuju ovaj priručnik.

¹ ENQA (2015). Standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete na Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG) – prijevod AZVO http://www.enqa.eu/indirme/esg/ESG%20in%20Croatian_by%20ASHE.pdf

² Turk, M., Ledić, J. (2016). Kompetencije akademske profesije, *Fata volentem ducunt, nolentem trahunt*. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

O PROJEKTU

Projekt Educa-T (*Emphasis on developing and upgrading of competences for academic teaching*) „Razvijanje i unapređivanje kompetencija za poučavanje na visokim učilištima“ osmišljen je i proveden u razdoblju od lipnja 2016. do lipnja 2018. s ciljem stvaranja preduvjeta za unapređenje kvalitete učenja i poučavanja u hrvatskom visokom obrazovanju.

Projekt je sufinanciran bespovratnim sredstvima iz programa Erasmus+ Europske unije, Ključna aktivnost 3/KA3/ – potpora provedbama reformi EHEA-e.

Budući da uspjeh svih reformi u sustavu visokog obrazovanja u najvećoj mjeri ovisi o kompetencijama i motivaciji nastavnog i znanstvenog-nastavnog osoblja, Ministarstvo znanosti i obrazovanja pokrenulo je projekt čiji rezultati pokazuju važnost ulaganja u kvalitetu učenja i poučavanja te nude okvir za sustavni razvoj nastavničkih kompetencija u hrvatskom sustavu visokog obrazovanja. U okviru projekta imenovana je i Radna skupina čiji je zadatak bio razviti *Kompetencijski profil nastavnika u visokom obrazovanju* i *Kurikulum za stjecanje nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju* te predložiti *Preporuke za razvijanje i unapređenje kompetencija za poučavanje na hrvatskim visokim učilištima*.

Brojne projektne aktivnosti uključivale su radionice i sastanke radne skupine, fokusne skupine s nastavnicima hrvatskih javnih sveučilišta, seminare s međunarodnim stručnjacima, studijska putovanja i sudjelovanje na međunarodnim skupovima. Rezultati svih provedenih aktivnosti prikazani su u ovom priručniku.

Projektini tim Ministarstva znanosti i obrazovanja

mr. sc. Ana Tecilazić Goršić

Marina Crnčić Sokol

Ivana Ramić

Vlatka Blažević

Sandra Striček

VAŽNOST UČENJA I POUČAVANJA U VISOKOM OBRAZOVANJU

Aktualne politike razvoja visokog obrazovanja na međunarodnoj i nacionalnoj razini fokusirane su na unapređenje kvalitete i relevantnosti visokog obrazovanja, i to uz pomoć brojnih inicijativa i aktivnosti, najčešće vezanih uz poučavanje usmjereno na studenta (engl. *student centered learning*), priznavanje prethodnog učenja, međusobno priznavanje diploma, zapošljivost, mobilnost, internacionalizaciju te unapređenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja.

Uspješnost provedbe novih politika znatno ovisi o spremnosti i kompetencijama uprava visokih učilišta, ali i nastavnog osoblja od kojega se očekuje da u svom svakodnevnom radu implementira nove ideje i aktivnosti. Osnaživanje i edukacija akademskog osoblja u svim visokim učilištima te sustavan rad na njihovu trajnom profesionalnom razvoju istaknuti su kao važan cilj u mnogim strateškim dokumentima. *Ministarsko priopćenje iz Leuven/Louvain-la-Neuve*³ (2009.) ističe važnost nastavne misije visokih učilišta i nužnost kontinuirane reforme koja treba biti usmjerena na razvoj ishoda učenja, nove pristupe poučavanju i učenju i učenje usmjereno na studenta. Nadalje, *Bukureštansko ministarsko priopćenje*⁴ (2012.) potaknulo je kreiranje uvjeta za poticanje učenja usmjerenog na studente, razvijanje inovativnih metoda poučavanja te poticajnog i inspirativnog okruženja za rad i učenje u visokim učilištima.

Unapređenje kvalitete i važnost učenja i poučavanja u visokom obrazovanju istaknuti su i u *Erevanskom priopćenju*⁵ (2015.) naglasivši da je „osnaživanje kvalitete i relevantnosti učenja i poučavanja glavna misi-

³ Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 2009, http://media.ehea.info/file/2009_Leuven_Louvain-la-Neuve/06/1/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009_595061.pdf, (pristupljeno 4.4.2018.)

⁴ Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area, Bucharest Communiqué, 2012, http://media.ehea.info/file/2012_Bucharest/67/3/Bucharest_Communique_2012_610673.pdf, (pristupljeno 4.4.2018.)

⁵ Yerevan Communiqué, 2015. http://bologna-yerevan2015.ehea.info/files/Yerevan_CommuniqueFinal.pdf, (pristupljeno 4. 4. 2018.)

ja Europskog prostora visokog obrazovanja, pri čemu je istaknuto da je iznimno važno prepoznati i poduprijeti kvalitetno poučavanje te omogućiti osnaživanje kompetencija za poučavanje“.

Slijedeći ovako prepoznatu glavnu misiju Europskog prostora visokog obrazovanja, *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*⁶ (2015.) ističu da institucije visokog obrazovanja trebaju osigurati kompetentne nastavnike, nuditi mogućnosti za razvoj i promovirati profesionalni razvoj nastavnika za rad u nastavi, s posebnim naglaskom na učenje i poučavanje usmjereno na studenta. U skladu s tim je i raniji Izvještaj Europskoj komisiji *Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions*⁷ (2013.), koji pod motom *teaching matters* upućuje da svi nastavnici na institucijama visokog obrazovanja do 2020. godine trebaju biti educirani za rad u nastavi pohađanjem certificiranih programa te da trajno profesionalno obrazovanje za rad u nastavi treba postati uvjet/zahtjev za rad nastavnika u visokom obrazovanju.

⁶ Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). (2015). Brussels, Belgium http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf, (pristupljeno 4.4.2018.)

⁷ Report to the European Commission on Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions, High Level Group on the Modernisation of Higher Education, lipanj 2013, http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/reports/modernisation_en.pdf (pristupljeno 4. 4. 2018.)

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije⁸ Republike Hrvatske također prepoznaje važnost kvalitetnog učenja i poučavanja na visokim učilištima i u poglavlju o cjeloživotnom učenju unutar cilja 4. ističe: „Na razini visokog obrazovanja također je uočen problem nedovoljnog temeljnog metodičkog i šire gledano andragoškog obrazovanja visokoškolskih nastavnika. Naime, većina asistenata, predavača, docenata i profesora nemaju takva znanja pa bi bilo poželjno razraditi i ponuditi prikladne programe za njihovo dodatno obrazovanje. Stoga se u dijelu Strategije vezanom uz visoko obrazovanje kao jedan od dodatnih uvjeta (kriterija) za izbor u prvo nastavno zvanje predlaže obvezno uspješno polaganje programa dodatnoga metodičko-pedagoškog obrazovanja.“ Ta je ideja dalje razrađena u poglavlju o visokom obrazovanju unutar cilja 3.: „U današnjem visokoobrazovnom sustavu većina nastavnika ne prolazi posebno obrazovanje za stjecanje nastavničkih kompetencija, pa iako posjeduju ekspertizu iz struke relevantnu za nastavu koju izvode, u metodici izvođenja nastave mogu se jedino osloniti na iskustva drugih kolega ili vlastitu intuiciju ili talent. Stoga će se uvesti kontinuirano obrazovanje nastavnika putem posebno osmišljenih kolegija koji bi bili preduvjet za preuzimanje nastavničkih obveza, a i uvjet za izbor u znanstveno-nastavno zvanje.“ Kao preduvjet koji bi trebao osigurati postizanje navedenog cilja unutar Strategije donesena je mjera 3.1.3. Izrada, prihvaćanje i implementacija programa kontinuiranog obrazovanja nastavnika u sustavu visokog obrazovanja, koja je bila i temelj za razvoj projekta Educa-T.

Kao temelj za kvalitetniji rad u okviru projekta Educa-T provedena je i *Analiza stanja i aktivnosti koje se provode na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj sa svrhom unapređenja kvalitete učenja i poučavanja*⁹ u kojoj su autori došli do zaključka da iako vodstvo visokih hrvatskih visokih učilišta ističe kako su svjesni potrebe unapređenja kompetencija za učenje i poučavanje, kao i potrebe za određenjem strateških ciljeva kojima bi se unaprijedilo učenje i poučavanje, na njihovim visokim učilištima nedostaju institucionalni okviri za implementaciju aktivnosti koje bi podržale takve strateške ciljeve.

⁸ Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, Narodne novine, broj 124/2014.

⁹ Dužević, Baković, Delić. Analiza stanja i aktivnosti koje se provode na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj sa svrhom unapređenja kvalitete učenja i poučavanja, 2017, <http://educa-t.hr/wp-content/uploads/2018/01/recenzija-izvijestaja.pdf>, (pristupljeno 4. 4. 2018.)

Provedene analize i aktivnosti u okviru projekta Educa-T potvrđuju snažnu potrebu za razvojem i implementacijom mjera koje će pridonijeti razvijanju i unapređivanju kompetencija za učenje i poučavanje na visokim učilištima, posebno kod mlađih akademskih djelatnika. Evidentne su tendencije zanemarivanja osposobljavanja i usavršavanja za rad u nastavi zbog drugih obveza i pritisaka, a posebno zbog uvjeta za napredovanje u profesiji, koja zanemaruje nastavni aspekt. Izazov predstavlja i pomankanje svijesti i spoznaja o složenosti suvremenog konteksta učenja i poučavanja, posebno poučavanja usmjerenog na studenta, koji se pojavljuje kao prepreka vlastitom učenju i usavršavanju.

U tom je smislu iznimno važno voditi računa o osobnom profesionalnom razvoju svakog akademskog djelatnika, koji će uzeti u obzir spomenute izazove te osigurati uravnotežen razvoj svih akademskih kompetencija. Stoga bi **svaki nastavnik u visokom obrazovanju trebao sustavno unapređivati svoje nastavničke kompetencije uz adekvatnu institucijsku podršku.**

KOMPETENCIJSKI PROFIL NASTAVNIKA U VISOKOM OBRAZOVANJU

1. Ovladanost akademskom disciplinom u funkciji nastavnog procesa

Od nastavnika visokoškolske ustanove neizostavno se očekuje da najprije dobro poznaje ključne tradicionalne i suvremene koncepte, procese i modele te njima pripadajuću terminologiju iz područja odgovarajuće znanstvene discipline, a zatim temeljna načela akademskoga pisma. Nastavnik treba stalno pristupati kritičkoj analizi relevantne literature, što ga usmjerava prema neprekidnom usavršavanju i strategijskom planiranju njegova profesionalnoga razvoja. Na početku znanstveno-nastavne karijere osobito je važno da spozna ključne suodnose i procese unutar znanstvene discipline kojom se bavi, ali da poslije kontinuirano unapređuje svoju svjesnost o njima. U tome smislu rad nastavnika zahtijeva in-

terdisciplinarni pristup. Očekuje se da u svom znanstvenoistraživačkom radu primjenjuje metodologiju pomoću koje će ukazivati na društvenu uvjetovanost akademske profesije. To bi ga trebalo dovesti do primjene učinkovitih i etičkih recenzentskih postupaka u vlastitom znanstvenom području, inovacija u radu visokoškolske institucije, stimulativnih promjena unutar kolegija i studijskih programa, te rezultirati akademskom uspješnošću, prepoznatljivom u nacionalnom i međunarodnom kontekstu.

Visokoškolski nastavnik **zna i razumije**:

- ključne koncepte, procese i modele te pripadajuću terminologiju unutar određene znanstvene discipline
- interdisciplinarnost
- istraživačku metodologiju
- kriterije za odabir vrijednoga znanja i znanja vrijednoga za poučavanje

Visokoškolski nastavnik **može**:

- primijeniti temeljne koncepte i terminologiju u kontekstu određenih kolegija / studijskih programa
- interdisciplinarno pristupiti relevantnoj problematici
- primijeniti metodologiju pri istraživanju problema iz svoje znanstvene discipline

Visokoškolski nastavnik **treba**:

- osvijestiti važnost znanja i razumijevanja temeljnih pojmova i koncepta u kontekstu određenih kolegija / studijskih programa
- zagovarati interdisciplinarni pristup u nastavi
- zagovarati znanstvenoistraživački i kritički pristup u nastavnom procesu
- motivirati studente i suradnike za provođenje i usavršavanje istraživanja u okviru kolegija / studijskih programa

2. Profesionalnost i profesionalni razvoj nastavnika u visokom obrazovanju

Recentne promjene u visokom obrazovanju na globalnoj i nacionalnoj razini dovode do novih zahtjeva koji se postavljaju spram akademske profesije i utječu na profesionalni razvoj. Za sveučilišnog je nastavnika u tom kontekstu iznimno važno razumjeti složenost svoje profesije i njezinih temeljnih djelatnosti (nastava, istraživački rad, doprinos društvu i zajednici). S obzirom na demokratizaciju visokoga obrazovanja koja u sustav dovodi diverzificirano studentsko tijelo što, među ostalim, postavlja zahtjev za pristup poučavanju usmjeren na studente, iznimno je važno da nastavnici razumiju važnost nastavničke uloge, a posebno njezinu složenost u suvremenim okolnostima, te da su predani profesionalnom razvoju u području nastave. Za razvoj nastavničkih kompetencija s očiča profesionalnosti i profesionalnog razvoja posebno je važno da nastavnici poznaju teorije i metodološke pristupe istraživanja nastave, s ciljem uključivanja u istraživanja o nastavi koja bi trebala neposredno voditi k unapređivanju vlastite nastavne prakse. Potrebno je da nastavnici razumiju važnost i poznaju tehnike samovrednovanja, a posebno suradničkog vrednovanja u unapređivanju vlastite nastavne prakse. Posebno valja naglasiti potrebu da poznaju etička i multikulturalna načela u nastavnom radu te da etičke vrijednosti budu dijelom njihova nastavničkog identiteta.

Visokoškolski nastavnik **zna i razumije**:

- različite aspekte nastavničke uloge u cjelokupnom profesionalnom razvoju
- zahtjeve/uvjete napredovanja koji usmjeravaju profesionalni razvoj u nastavnoj djelatnosti
- teorije i metodološke pristupe istraživanja nastavne djelatnosti
- važnost i tehnike samovrednovanja profesionalnog razvoja
- tehnike suradničkog vrednovanja u visokom obrazovanju
- etička i interkulturalna načela u nastavnom radu

Visokoškolski nastavnik **može**:

- upravljati nastavnom karijerom i profesionalnim razvojem
- planirati profesionalni razvoj u nastavnom kontekstu
- provoditi i uključivati se u provođenja istraživanja o/u nastavnoj djelatnosti
- primijeniti odgovarajuće tehnike samovrednovanja za planiranje profesionalnog razvoja
- primijeniti tehnike suradničkog vrednovanja u visokom obrazovanju
- etički se ponašati, uz uvažavanje različitosti u nastavnoj praksi

Visokoškolski nastavnik **treba**:

- biti predan nastavničkoj ulozi/profesiji u kontekstu vlastita profesionalnog razvoja
- pokazivati predanost profesionalnom razvoju u području nastave
- zagovarati primjenu rezultata vlastitih istraživanja za unapređivanje nastave
- primjenjivati rezultate samovrednovanja u unapređivanju vlastite nastavne prakse
- zagovarati suradničko vrednovanje u unapređivanju vlastite nastavne prakse
- posjedovati etičke vrijednosti kao dio nastavničkog identiteta

3. Planiranje i razvoj kurikuluma u visokom obrazovanju

Planiranje, razvoj i implementacija suvremenih studijskih programa temelje se na kurikulumskom pristupu. Za nastavnika u visokom obrazovanju stoga je važno da razumije teorijska ishodišta u razvoju kurikuluma i da na temelju teorijskih spoznaja može odabrati jedan ili kombinirati više pristupa u razvoju specifičnih studijskih programa. Nadalje, nastavnik treba aktivno sudjelovati u planiranju načina razvoja i razvoju studijskih programa, pri čemu se njegovo djelovanje treba temeljiti na znanstvenim spoznajama o koracima u planiranju kurikuluma i poznavanju akata visokog učilišta kojima se ovo područje regulira. Izrada kuriku-

luma rezultira definiranjem ishoda učenja na razini programa, predmeta i nastavnih jedinica, uz određivanje odgovarajućeg radnog opterećenja za studente, te definiranjem primjerenih načina poučavanja (iskustava učenja za studente) i načina vrednovanja ishoda učenja. Pritom je važno razumjeti koncept konstruktivnog poravnanja u studijskom programu te moći analizirati horizontalnu i vertikalnu usklađenost u kurikulumu uz primjenu adekvatnih analitičkih tehnika. Nastavnik u visokom obrazovanju treba preuzeti odgovornost za kontinuirano unapređivanje kurikuluma na svim njegovim razinama, što podrazumijeva poznavanje modela i primjenu tehnika evaluacije kurikuluma.

Visokoškolski nastavnik **zna i razumije**:

- pristupe i teorijska ishodišta u razvoju kurikuluma na razini studijskog programa i predmeta
- korake u planiranju i razvoju kurikuluma
- odnose između ishoda učenja, studentskog opterećenja, načina poučavanja i vrednovanja
- koncept konstruktivnog poravnanja u studijskom programu i pojedinom kolegiju
- modele i tehnike vrednovanja kurikuluma

Visokoškolski nastavnik **može**:

- odabrati pristup primjeren specifičnom kurikulumu
- planirati korake u razvoju specifičnog studijskog programa i participirati u pojedinim koracima
- definirati ishode učenja na razini programa, predmeta te nastavnih cjelina i jedinica
- odrediti radno opterećenje studenata
- definirati načine poučavanja (iskustva učenja za studente) i vrednovanja
- analizirati ishode učenja na razini programa i predmeta uz pomoć strukturne matrice
- upotrebljavati primjerene tehnike vrednovanja kurikuluma

Visokoškolski nastavnik **treba**:

- zagovarati razvoj studijskih programa na temelju spoznaja iz teorije kurikuluma
- svoje profesionalno djelovanje temeljiti na znanstvenim spoznajama o planiranju i razvoju kurikuluma
- nastavnu djelatnost temeljiti na pristupu usmjerenom na studente
- preuzimati odgovornost za horizontalnu i vertikalnu usklađenost u kurikulumu
- preuzimati odgovornost za kontinuirano unapređivanje kurikuluma

4. Učenje i studenti

Glavni je cilj poučavanja u programima visokog obrazovanja i programima cjeloživotnog učenja stvaranje uvjeta za kvalitetno učenje studenata. Visokoškolski nastavnik treba planirati svoje poučavanje na temelju znanstvenih spoznaja o učenju i poučavanju, polazeći od jasno definiranih ishoda učenja kojima studenti trebaju ovladati. Nastavnik treba sadržaje učiniti razumljivim, smislenim i izazovnim studentima i uključiti ih u aktivno učenje kroz istraživanje, propitivanje, zaključivanje i interpretaciju sadržaja i procesa. Pritom treba poticati primjenu učinkovitih strategija učenja, uključujući i vještine upravljanja vlastitim učenjem, određivanje osobnih akademskih i profesionalnih ciljeva. Nastavnik treba uvažavati ključna obilježja studenata i primijeniti znanja o individualnim razlikama u kreiranju okruženja za učenje koje pridonosi studentovu osjećaju sigurnosti, izražavajući pozitivna očekivanja i osiguravajući pozitivne i informativne povratne informacije. Koristeći se različitim oblicima suradničkog rada, nastavnik će potaknuti studente na međusobnu toleranciju i uvažavanje različitosti.

Visokoškolski nastavnik **zna i razumije**:

- koncepte i teorije učenja relevantne za učinkovito poučavanje u visokoškolskim programima i programima cjeloživotnog učenja
- doprinos pojedinih kognitivnih, motivacijskih i emocionalnih činitelja uspješnosti učenja

- ulogu individualnih razlika u učenju s obzirom na rod, dob, pristupe učenju, interese, kulturno podrijetlo, prethodno obrazovno iskustvo i posebne potrebe u učenju

Visokoškolski nastavnik **može**:

- primijeniti teorijske koncepte i modele učenja te razumijevanje dinamike unutarnjih činitelja učenja u planiranju poučavanja koje će pridonijeti realizaciji očekivanih ishoda učenja
- poticati primjenu učinkovitih strategija učenja, uključujući i vještine samoregulacije kognitivnih i motivacijskih procesa u učenju
- primijeniti znanja o individualnim razlikama u kreiranju okruženja za učenje koje pridonosi studentovu osjećaju sigurnosti i uvažnosti, doživljaju samoeфикаsnosti u učenju, akademskom samopoštovanju i razvoju profesionalnog identiteta

Visokoškolski nastavnik **treba**:

- pokazati povjerenje u studentove mogućnosti učenja i ostvarenje planiranih ishoda učenja
- isticati uvjerenje o važnosti i neminovnosti cjeloživotnog učenja za realizaciju dugoročnih akademskih, profesionalnih i osobnih ciljeva
- prenositi entuzijazam i predanost u akademskom radu kao model za učenje i razvoj profesionalne odgovornosti studenta
- pokazati uvažavanje različitosti i poticati studente na međusobnu toleranciju i suradnju

5. Planiranje, organiziranje i realiziranje nastavnog procesa

Nastava u visokom obrazovanju temelji se na suvremenim strategijama aktivnog učenja i poučavanja. Kvaliteta nastavnog procesa u visokoškolskoj nastavi ostvaruje se prije svega pomnim kurikulumskim planiranjem i programiranjem pretpostavljenih ciljeva te očekivanjem ishoda učenja, odabirom relevantnih sadržaja u funkciji razvoja kompetencija studenata. Realizacija visokoškolske nastave putem uobičajenih oblika nastave (predavanja, vježbe i seminarska nastava) podrazumijeva kontinuirano didaktičko-metodičko obogaćivanje nastavnog procesa te ostvarivanje

temeljnih i naprednih pretpostavki problemske, istraživačke i projektne nastave, uz osiguranje pozitivnog nastavnog ozračja i okružja. Kvaliteta nastavnog procesa ujedno počiva i na paradigmi usmjerenosti prema studentu čime se izravno pridonosi jačanju njihove kompetentnosti, samoeфикаsnosti, samoregulaciji učenja, intrinzičnoj motivaciji, ostvarivanju boljeg akademskog postignuća i osjećaja zadovoljstva. Osim na stjecanju kompetencija, naglasak treba biti stavljen na suradničko i samousmjereno učenje, odgovornost, samostalnost, poduzetnost, refleksivno i kritičko mišljenje te kreativnost studenata. Također, nužan je multidisciplinarn pristup u planiranju, organizaciji i realizaciji nastavnog procesa te je potrebno poticati studente na cjeloživotno učenje kao i na povezivanje i primjenu stečenih teorijskih znanja u praktičnim situacijama.

Visokoškolski nastavnik **zna i razumije**:

- suvremena polazišta i odrednice planiranja i programiranja visokoškolske nastave usmjerene na kompetencijski i kurikulumski pristup
- povezanost i odnos kurikulumskog planiranja i programiranja na razini studijskog programa, modula, sveučilišnog kolegija/predmeta i drugih skupova ishoda učenja
- suvremene teorijske smjerove i pristupe u području učenja i poučavanja posebnosti i izazove (su)konstrukcije znanja u znanstvenom području, polju i grani
- suvremene zahtjeve i posebnosti te didaktičko-metodičke pretpostavke kvalitete planiranja, organiziranja i izvođenja visokoškolske nastave (projektna, problemska, istraživačka nastava; multidisciplinarn pristup; odrednice postizanja kvalitete nastavnog ozračja i okružja)
- razlike između tradicionalnog izravnog poučavanja i aktivnog poučavanja
- odnos etapa u artikulaciji nastavnog procesa
- teorijske postavke i načela nastave usmjerene na studenta
- različite taksonomije obrazovnih ciljeva
- koncept ishoda učenja, kao i sve nužne pretpostavke za učinkovitost ostvarivanja ishoda učenja

- prednosti i nedostatke nastavnih metoda, strategija i oblika
- opće i specifične obrazovne potrebe studenata i odraslih
- specifičnosti organizacije i primjene različitih nastavnih oblika (predavanja, seminarska nastava, vježbe i sl.)

Visokoškolski nastavnik **može**:

- planirati, organizirati i realizirati nastavni proces utemeljen na kurikulumskom i kompetencijskom pristupu
- planirati, organizirati i realizirati nastavni proces usmjeren na studenta
- učinkovito upravljati i voditi obrazovnu skupinu
- osmisliti i izraditi nastavne materijale
- poticati studente na učenje i primjenu naučenog u praksi
- primjenjivati različite nastavne strategije, metode i oblike rada s obzirom na znanje, interese i potrebe studenata te posebnosti nastavne materije
- osigurati pozitivno nastavno ozračje i okruženje poticajno za učenje
- poticati studente na daljnje učenje i cjeloživotno učenje

Visokoškolski nastavnik **treba**:

- poticati razvoj kritičkog i argumentiranog mišljenja
- poticati akademsku odgovornost i čestitost
- biti promicatelj refleksivne prakse
- vrednovati i podržavati studente u ostvarivanju akademskih, profesionalnih i osobnih postignuća
- poticati i podržavati intelektualnu znatiželju i spremnost za spoznajom
- biti poduzetan, inovativan i kreativan
- izražavati entuzijizam i visoku razinu empatičnosti
- svojim nastavnim umijećem i profesionalnim habitusom biti primjer studentima u izgrađivanju profesionalnog identiteta (model profesionalnog ponašanja)

6. Vrednovanje i samovrednovanje postignuća studenata

Pojam vrednovanja u visokom obrazovanju označava sustavno prikupljanje, praćenje i dokumentiranje dokaza o postignutoj razini studentovih kompetencija tijekom i nakon procesa učenja, u skladu s definiranim ishodima učenja, postupcima i kriterijima, kao i primjenu prikupljenih podataka u različite obrazovne svrhe. Proces vrednovanja usko je povezan s procesom poučavanja i s njime je uzajamno uvjetovan. S obzirom na svrhu s kojom se provodi, razlikuju se tri pristupa vrednovanju. Prvi pristup, tzv. *vrednovanje za učenje*, jest kontinuirano praćenje i evidentiranje studentova napredovanja u svrhu planiranja procesa učenja i poučavanja. Njime se potiče napredovanje svakoga studenta te unapređuje njegova samostalnost u učenju i samoprocjenjivanje rezultata učenja. Takvo je vrednovanje formativnog karaktera, a provodi li se kvalitetno, ključno je za poticanje studentove motivacije za učenje i učinkovitosti u učenju te, u konačnici, pridonosi razvoju vještina učenja. Drugi se pristup prepoznaje kao *vrednovanje ishoda učenja*, odnosno procjena rezultata učenja koja upućuje na razinu ostvarenih studentovih postignuća. Takva se vrsta vrednovanja naziva sumativnim vrednovanjem. Svrha mu je studentu dati informaciju o tome kakav je njegov položaj u referentnoj skupini studenata. Na kraju određenoga kolegija ili modula sumativno vrednovanje, izraženo bodovima ili ocjenama, služi kao referentna točka za donošenje obrazovnih odluka o tijeku daljnjeg obrazovanja ili ulasku u svijet rada. Treći oblik vrednovanja, *vrednovanje kao učenje*, odnosi se na samoprocjenu nastavnika o tome u kojoj je mjeri njegov pristup vrednovanju doista pridonio ostvarenju željenih ishoda učenja. Nastavnikova samoprocjena pridonosi kvalitetnijem ispunjavanju prethodnih dviju funkcija vrednovanja. Od visokoškolskog nastavnika očekuje se dobro znanje i razumijevanje ovih temeljnih pristupa te da ih komplementarno primjenjuje u nastavi koristeći se pritom odgovarajućim i raznovrsnim metodama i tehnikama utvrđivanja i procjene ishoda učenja. Pri vrednovanju nastavnici posebnu pozornost trebaju posvetiti uočavanju i otklanjanju mogućih izvora subjektivnosti u procjeni studentovih postignuća.

Visokoškolski nastavnik **zna i razumije**:

- temeljne koncepte, načela, metode i tehnike vezane uz proces vrednovanja u visokoškolskom obrazovanju
- motivacijske čimbenike i osobne značajke studenata koji mogu utjecati na proces vrednovanja akademskih postignuća studenata
- koncept samovrednovanja u visokoškolskom obrazovanju
- strukturalne i procesne elemente unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete na visokim učilištima

Visokoškolski nastavnik **može**:

- primijeniti učinkovite i primjerene pristupe i metode vrednovanja ishoda učenja
- učinkovito pratiti i dokumentirati studentovo sudjelovanje i doprinos u različitim aktivnostima učenja
- procijeniti ostvarenost definiranih ishoda učenja pridavanjem brojčane i/ili opisne ocjene rezultatima studentova rada
- interpretirati i analizirati rezultate različitih vrsta vrednovanja
- primijeniti postupke koji studentu omogućuju samovrednovanje, tj. uvid u vlastito napredovanje i primjenu učinkovitih strategija učenja
- izraditi materijale za vrednovanje, praćenje i ocjenjivanje postignuća studenata
- primijeniti studentske evaluacije za poboljšanje kvalitete visokoškolske nastave
- razraditi i s relevantnim pravilnicima uskladiti kriterije ocjenjivanja
- vrednovati i ocjenjivati postignuća studenata sa specifičnim teškoćama

Visokoškolski nastavnik **treba**:

- zagovarati kulturu vrednovanja i samovrednovanja kao dio akademske i profesionalne kulture
- razvijati reflektivni pogled na vlastitu nastavnu praksu s ciljem unapređenja njezine kvalitete

- osvijestiti i vrednovati vlastitu poziciju u procesu vrednovanja postignuća studenata
- primjenjivati i održavati etičke standarde u procesu vrednovanja i samovrednovanja
- pružati pravodobne, nepristrane, sadržajne i poticajne povratne informacije studentima o njihovu radu, napredovanju i postignućima
- prepoznati neetične, neprimjerene i pristrane pristupe i postupke vrednovanja
- zagovarati nepristrane i primjerene pristupe i postupke u vrednovanju
- kvalitetnim postupkom (samo)vrednovanja motivirati studente za daljnje učenje

7. Mentorski rad

Proces mentoriranja u visokom obrazovanju pretpostavlja uspostavu bliskog, uvažavajućeg i poticajnog suradničkog odnosa između visokoškolskog nastavnika i studenta, u kojemu nastavnik pruža potporu i vodstvo studentu u zadatku koji je predmet mentorskog procesa. Mentorirani zadatci podrazumijevaju različite vrste studentskih radova (seminarskih, završnih, diplomskih, magistarskih, doktorskih), a uloga mentora pretpostavlja njegovu dostupnost za pomoć studentu tijekom cijelog procesa rada na zadatku – od formulacije i konceptualizacije teme, odabira metodologije provedbe zadatka, rasprave o rezultatima te načina prikaza i moguće publikacije rezultata. Mentor također ohrabruje studenta u upravljanju vlastitim profesionalnim razvojem kako bi ostvario svoje potencijale, razvijao vještine, ostvario visok akademski učinak te se razvijao kao osoba i stručnjak. U realizaciji mentorske uloge mentor, uz prepoznatu znanstvenu izvrsnost u području mentoriranja, treba poznavati i razumjeti obilježja mentorske uloge, načela i zadatke mentoriranja te prirodu mentorskog procesa, njegove faze i potencijalne prepreke. Za uspješno mentoriranje mentor treba imati razvijene komunikacijske i socijalne vještine, uključujući i vještine samorefleksije, nužne za uspostavu, održavanje i zaključivanje mentorskog odnosa. Student kroz suradnički odnos s mentorom, uz dobivanje stručne i osobne potpore, razvija

osjećaj samoefikasnosti, stječe vještine samorefleksije u radu, razvija svijest o različitim aspektima akademskog rada (etičkim, kulturnim, društvenim) te izgrađuje profesionalnu socijalnu mrežu i profesionalni identitet. Mentorski odnos pruža mentoru mogućnosti za preispitivanje vlastitog profesionalnog razvoja, produbljivanje i integriranje ranije stečenih stručnih znanja i vještina, proširivanje mreže profesionalnih odnosa te postizanje većeg zadovoljstva poslom praćenjem studentova individualnog razvoja i uspjeha.

Visokoškolski nastavnik **zna i razumije**:

- koncepte, modele i načela spoznaje i postignuća unutar temeljnog znanstveno-nastavnog područja, polja, grane
- pristupe, metode i tehnike poučavanja u visokoškolskom okruženju
- prirodu mentorskog odnosa, načela mentorskog rada kao i prepreke u mentorskom odnosu

Visokoškolski nastavnik **može**:

- učinkovito prenijeti stručna znanja i iskustva na studenta
- uspostaviti i održavati poticajan, dinamičan i suradnički mentorski odnos
- prilagoditi stil mentoriranja i sadržaj zadatka individualnim potrebama studenata, uključujući predznanja, interese i socio-kulturna obilježja
- pružiti potporu studentu u planiranju, provedbi i vrednovanju svih zadataka/projekata obuhvaćenih mentoriranjem
- primijeniti odgovarajuće komunikacijske i socijalne vještine, posebno one davanja *poticajne* povratne informacije

Visokoškolski nastavnik **treba**:

- pridati važnost visokoj razini akademskog integriteta i etičkih načela
- izražavati povjerenje u kapacitete studenta za kontinuiran rast i razvoj
- pokazati visoka očekivanja u pogledu studentovih sposobnosti kao poticaj za ostvarenje visokih postignuća

- vjerovati da je mentorski rad jedan oblik profesionalnog razvoja i za mentora i za mentoriranog studenta
- pokazivati empatičnost i autentičan interes za razvijanje druge osobe u profesionalnom smislu

8. Primjena novih tehnologija u nastavi

Svršishodna primjena suvremenih digitalnih tehnologija u obrazovnom procesu može znatno pridonijeti kvaliteti i učinkovitosti učenja i poučavanja u visokom obrazovanju, a studente motivirati za učenje i omogućiti im stjecanje viših razina kompetencija. Stoga je stjecanje i kontinuirano unapređivanje digitalnih kompetencija za planiranje, organiziranje, izvođenje i vrednovanje obrazovnog procesa te komunikaciju i interakciju sa studentima i kolegama nužno za svakog visokoškolskog nastavnika. Od nastavnika se očekuje otvorenost prema nastavnom radu u digitalnom okruženju te prilagodba stilova poučavanja novim tehnologijama. On treba znati i razumjeti temeljne koncepte, strategije, metode i tehnike iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija, poznavati odgovarajuće računalne alate, servise i platforme te znati i razumjeti mogućnosti i ograničenja primjene digitalne tehnologije u obrazovnom procesu te znanstvenom i stručnom radu. Nastavnik treba moći učinkovito pronaći, odabrati, organizirati i analizirati digitalne podatke i sadržaje, zauzimajući pritom kritički odnos prema njihovoj relevantnosti, vjerodostojnosti i pouzdanosti. Pomoću odgovarajućih računalnih alata, servisa i mrežnih platformi treba moći i učinkovito komunicirati, surađivati te dijeliti digitalne obrazovne i stručne sadržaje sa studentima i drugim nastavnicima, uz poštivanje odgovarajućih etičkih kodeksa i razumijevanje generacijskih i kulturalnih razlika. Uz podršku odgovarajućih digitalnih resursa nastavnik bi trebao moći i kreirati nove te prilagoditi postojeće digitalne obrazovne sadržaje, uvažavajući osnovna estetska načela pri njihovom oblikovanju. Nastavnik treba svakako znati i razumjeti sigurnosne rizike i prijetnje u digitalnom okruženju te utjecaj proizvodnje i uporabe digitalne tehnologije na zdravlje, energiju i okoliš. Na temelju toga, trebao bi sustavno i ažurno primjenjivati učinkovite postupke, alate i servise za zaštitu digitalnih uređaja, podataka i sadržaja, uključujući i podatke o

studentima i obrazovnom procesu. Digitalnom tehnologijom trebao bi se koristiti učinkovito, vodeći računa o osnovnim ergonomskim načelima, utrošenoj energiji i utjecaju na okoliš. Konačno, od nastavnika se očekuje i dosljedno poštivanje te zagovaranje visokih etičkih načela, autorskih prava, licencija i ostale zakonske regulative u primjeni digitalne tehnologije.

Visokoškolski nastavnik **zna i razumije**:

- koncepte, strategije, tehnike te računalne alate i servise za pretraživanje, organiziranje i analizu digitalnih podataka i sadržaja za potrebe obrazovnog procesa te znanstvenog i stručnog rada
- mogućnosti i ograničenja digitalne tehnologije za komunikaciju i interakciju te dijeljenje informacija i sadržaja za potrebe obrazovnog procesa te znanstvenog i stručnog rada
- digitalne resurse (uređaje, alate i platforme), strategije i tehnike za kreiranje i prilagodbu digitalnih obrazovnih sadržaja te rješavanje problema u nastavnom, znanstvenom i stručnom radu
- sigurnosne rizike i prijetnje u digitalnom okruženju te utjecaj proizvodnje i uporabe digitalne tehnologije na zdravlje, energiju i okoliš

Visokoškolski nastavnik **može**:

- učinkovito pronaći, odabrati, organizirati i analizirati relevantne digitalne podatke i sadržaje za potrebe obrazovnog procesa te znanstvenog i stručnog rada
- učinkovito komunicirati, surađivati i dijeliti digitalne obrazovne i stručne sadržaje sa studentima i drugim nastavnicima pomoću odgovarajućih računalnih alata, servisa i mrežnih platformi
- kreirati nove i prilagoditi postojeće digitalne obrazovne sadržaje za unapređenje procesa poučavanja i učenja
- razvijati studentske kompetencije rješavanja problema u struci odabirom i uporabom odgovarajuće digitalne tehnologije
- sustavno i ažurno primjenjivati učinkovite postupke, alate i servise za zaštitu digitalnih uređaja, podataka i sadržaja, uključujući i podatke o studentima i obrazovnom procesu

- učinkovito se koristiti digitalnom tehnologijom vodeći računa o osnovnim ergonomskim načelima, utrošenoj energiji i utjecaju na okoliš

Visokoškolski nastavnik **treba**:

- imati razvijen kritički odnos prema relevantnosti, vjerodostojnosti i pouzdanosti digitalnih podataka, sadržaja i računalnih alata
- pokazati otvorenost prema komunikaciji, interakciji i dijeljenju obrazovnih sadržaja u digitalnom okruženju, uz poštivanje odgovarajućih etičkih kodeksa i razumijevanje generacijskih i kulturalnih razlika
- slijediti osnovna estetska načela pri oblikovanju digitalnih obrazovnih sadržaja
- kontinuirano raditi na unapređenju svoje digitalne kompetencije i prilagodbi stilova poučavanja novim tehnologijama
- dosljedno poštovati etička načela, autorska prava, licencije i ostalu zakonsku regulativu u primjeni digitalne tehnologije
- zagovarati sigurnu, zdravu i održivu uporabu digitalnih tehnologija

9. Komunikacijske i socijalne vještine

Pravilan razvoj komunikacijskih i socijalnih vještina nastavnika obilježen je uspješnim usmenim i pisanim načinom komuniciranja te dobro strukturiranim i razumljivim prezentiranjem relevantnoga sadržaja da bi studenti mogli primjenjivati usvojena znanja, vještine i stavove u konstruktivnom dijalogu unutar akademskoga okruženja. To podrazumijeva poštivanje načela tolerancije, osobito prema drugima i drugačijima, te pridonosi razvoju osjećaja empatije među dionicima akademskoga diskursa. Odnos nastavnika s kolegama i studentima treba biti prožet kvalitetnom komunikacijom, međusobnim povjerenjem i poštovanjem, spremnošću na otvorenu kritičku refleksiju i samorefleksiju te uvažavanjem kompetencija na osobnom i profesionalnom planu. Kontinuirano usavršavanje komunikacijskih i socijalnih vještina zahtijeva nadogradnju brojnih individualnih vrijednosti, vjerovanja, navika i stavova o tome kako se bolje ponašati i djelovati u međuljudskim odnosima u skladu s uvriježenim društvenim normama, donositi odluke, rješavati problemske i konfliktne situacije, odnosno učiniti socijalne interakcije djelotvornima. Nastavnici

bi trebali pridonositi razvoju kvalitetnih odnosa među mladima s obzirom na specifičnost populacije s kojom surađuju.

Visokoškolski nastavnik **zna i razumije**:

- temeljna načela jezičnoga izražavanja i prezentacije nastavnoga sadržaja
- koncepte i načela interpersonalne komunikacije u nastavi i izvan nje
- dinamiku socijalnih procesa u grupi i timu
- tehnike umrežavanja i pregovaranja unutar akademskoga konteksta

Visokoškolski nastavnik **može**:

- jasno i učinkovito prezentirati nastavni sadržaj u skladu s pravilima akademskoga diskursa, poštujući standarde akademskoga pisanog i usmenog izražavanja
- poticajno i konstruktivno komunicirati sa studentima i kolegama
- stvarati i održavati razne oblike nastavno-istraživačke suradnje sa studentima i kolegama
- pregovarati sa studentima i kolegama, osobito u potencijalno ili realno konfliktnim situacijama
- primjenjivati razvijene tehnike umrežavanja i pregovaranja unutar akademskoga konteksta

Visokoškolski nastavnik **treba**:

- osvijestiti važnost pravilnoga jezičnog izražavanja u akademskom kontekstu, odnosno u kontekstu akademske prezentacije i komunikacije
- podržavati poticajnu i konstruktivnu komunikaciju s kolegama i studentima
- poticati svaki oblik suradnje s kolegama i studentima čiji je cilj zajedničko unapređenje znanstvenih spoznaja i nastavne prakse
- zagovarati sposobnost pregovaranja s kolegama i studentima, poštujući unaprijed dogovorena ili, po potrebi, naknadno izmijenjena pravila
- poticati razvijanje empatije i tolerancije u odnosima sa svim dionicima akademskoga diskursa

4

OKVIRNI KURIKULUM ZA STJECANJE NASTAVNIČKIH KOMPETENCIJA U VISOKOM OBRAZOVANJU

Okvirni kurikulum za stjecanje nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju izrađen je na temelju *Kompetencijskog profila nastavnika u visokom obrazovanju*, to jest kompetencijskih područja koja su u njemu opisana. Nadalje, okvirni kurikulum usklađen je s Preporukama za razvijanje i unapređivanje kompetencija za poučavanje na hrvatskim visokim učilištima.

Kurikulum obuhvaća tri ciklusa, od kojih svaki podrazumijeva opterećenje polaznika od 20 ECTS bodova.

Prvi ciklus obuhvaća sljedeće predmete: Profesionalnost i profesionalni razvoj u visokom obrazovanju, Studenti i učenje, Nastavni proces u visokom obrazovanju, Vrednovanje ishoda učenja i Digitalne kompetencije u visokom obrazovanju. Ovaj je ciklus namijenjen ponajprije polaznicima koji su na početku nastavničke karijere u visokom obrazovanju, odnosno u suradničkim zvanjima asistent i poslijedoktorand, ali i polaznicima s više iskustva u visokoškolskoj nastavi, koji nisu imali prilike završiti formalne oblike obrazovanja koji pripremaju za izvođenje visokoškolske nastave. **Ovladavanje kompetencijama koje se stječu završetkom ovog ciklusa predlažu se nužnim preduvjetom za uključivanje u nastavu u visokom obrazovanju i temeljnom pretpostavkom za stjecanje znanstveno-nastavnog, odnosno umjetničko-nastavnog zvanja docenta, ali i za stjecanje nastavnog zvanja predavača.**

Drugi ciklus obuhvaća sljedeće predmete: Kurikulum u visokom obrazovanju, Profesionalna komunikacija, Profesija visokoškolskog nastavnika, Sustavi za e-učenje u visokom obrazovanju, Mentoriranje i Praktikum akademske discipline. Ovaj je ciklus namijenjen svima koji su završili prvi ciklus i žele unaprijediti svoje nastavne kompetencije i kompetencije u području planiranja i izrade kurikuluma. Uključivanjem u ovaj ciklus polaznici stječu kompetencije koje ih osposobljavaju za planiranje i razvoj kurikuluma u visokoškolskim ustanovama, primjenu složenih komunikacijskih vještina u profesionalnom kontekstu, dublje razumijevanje

vlastite profesionalne uloge s posebnim osvrtom na akademsku čestitost i mentoriranje studenata. Nadalje, **ovaj je ciklus namijenjen polaznicima koji žele nadograditi svoje kompetencije za rad u nastavi i zainteresirani su za uključivanje u sljedeći ciklus.**

Treći ciklus uključuje predmet Metode istraživanja visokog obrazovanja, individualne konzultacije s mentorom te izradu specijalističkog rada temeljenog na rezultatima vlastita empirijskog istraživanja. Ovaj se ciklus nadovezuje na prethodna dva. **Namijenjen je visokoškolskim nastavnicima koji se žele specijalizirati u području unapređenja nastave u visokom obrazovanju.**

Okvirni kurikulum za stjecanje nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju pruža osnovu za razvoj izvedbenih kurikuluma na pojedinim sveučilištima ili na njihovim sastavnicama. Drugim riječima, institucije koje će preuzeti odgovornost za izvođenje programa za razvoj nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju mogu ga prilagoditi u skladu s vlastitim standardima.

Prvi ciklus

Predmet: Profesionalnost i profesionalni razvoj u visokom obrazovanju

Recentne promjene u visokom obrazovanju na globalnoj i nacionalnoj razini dovode do novih zahtjeva koji se postavljaju spram akademske profesije i utječu na profesionalni razvoj. Za sveučilišnog je nastavnika u tom kontekstu iznimno važno razumjeti složenost svoje profesije i njezinih temeljnih djelatnosti (nastava, istraživanje, doprinos društvu i zajednici). Cilj je ovoga predmeta uputiti na složenost akademske profesije, informirati visokoškolskog nastavnika o zakonskim okvirima koji reguliraju akademsku profesiju te pomoći da uspješnije upravlja svojim profesionalnim razvojem. U tom će se kontekstu polaznike uputiti da identificiraju različite aspekte akademskih uloga u cjelokupnom profesionalnom razvoju te interpretiraju uvjete napredovanja koji usmjeravaju njihov profesionalni razvoj kao iznimno važnu komponentu akademskog profesionalnog puta. Pritom, polaznici će biti upućeni na primjenu različitih tehnika samovrednovanja i sustručnjačkog vrednovanja koje bi trebale pridonijeti osnaživanju kolegijalne akademske kulture. Očekuje se da predmet pridonese formiranju stabilnog profesionalnog identiteta povezanog s osjećajem zadovoljstva profesijom, trajnom motivacijom, predanošću radu te osjećajem samoučinkovitosti.

Naziv predmeta

Profesionalnost i profesionalni razvoj u visokom obrazovanju

Bodovna vrijednost (ECTS)

2

Očekivani ishodi učenja na razini predmeta

Očekuje se da nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici mogu:

1. identificirati različite aspekte akademske profesije
2. interpretirati različite aspekte akademskih uloga u cjelokupnom profesionalnom razvoju visokoškolskog nastavnika
3. interpretirati zahtjeve/uvjete napredovanja koji usmjeravaju profesionalni razvoj visokoškolskog nastavnika
4. vrednovati plan vlastita profesionalnog razvoja
5. primijeniti različite tehnike samovrednovanja i sustručnjačkog vrednovanja

Izvođenje nastave

- interaktivna predavanja
- e-učenje
- konzultativna nastava
- samostalan rad
- suradničko učenje

Primjeri vrednovanja ishoda učenja

- izrada i samovrednovanje plana profesionalnog razvoja (ishodi 1 – 4)
- suradničko vrednovanje plana profesionalnog razvoja (ishod 5)

Predložena literatura

1. Aktualni zakonodavni okvir akademske profesije u RH (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju RH, Zakon o kvaliteti u znanosti i visokom obrazovanju, Odluka o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora ili reizbora u znanstveno-nastavna zvanja, Odluka o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora u umjetničko-nastavna i nastavna zvanja u području umjetnosti, Pravilnik o uvjetima izbora u znanstvena zvanja, različiti institucijski dokumenti (sveučilišni i/ili dokumenti sastavnica) kojima je reguliran profesionalni razvoj djelatnika (primjerice pravilnici kojima se reguliraju dodatni uvjeti napredovanja)).
2. Ledić, J., Brajdić Vuković, M. (ur.) (2017). Narativi o profesionalnoj socijalizaciji mladih znanstvenika, Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
3. Ledić, J., Turk, M. (ur.) (2017). Teaching and Research in the professional Socialization of Junior Researchers / Nastava i istraživanje u profesionalnoj socijalizaciji mladih znanstvenika, Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
4. Ledić, J., Turk, M. (ur.) (2017). Preporuke o kompetencijama akademske profesije i profesionalnoj socijalizaciji mladih istraživača. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
5. Turk, M., Ledić, J. (2016). Kompetencije akademske profesije. Fata volentem ducunt, nolentem trahunt. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
6. Teichler, U., Arimoto, A., Cummings, W. K. (ur.) (2013). The Changing Academic Profession. Amsterdam: Springer.

Predmet: Studenti i učenje

Predmet *Studenti i učenje* omogućit će polaznicima stjecanje kompetencija opisanih u kompetencijskom području *Učenje i studenti*. Svrha ovoga predmeta jest osposobiti visokoškolske nastavnike za primjenu spoznaja o individualnim obilježjima studenata i procesu učenja u planiranju i izvedbi nastave usmjerene na studenta.

Poznavanje individualnih obilježja studenata (predznanje, interesi, motivacija, strategije učenja, teškoće u učenju, samoučinkovitost i emocionalna stabilnost) koja pridonose akademskom postignuću, ali i rizicima neuspjeha u studiranju, važno je za planiranje adekvatne potpore u učenju i stvaranju okruženja koje će omogućiti da studenti, uz doživljaj sigurnosti i uvažavanja, iskoriste svoje potencijale.

Polaznici ovog predmeta bit će osposobljeni za svrsishodnu primjenu teorijskih spoznaja o učenju u planiranju poučavanja. Kognitivno-konstruktivistički koncepti i načela osobito su pogodni u planiranju teorijske nastave, modeli socijalnog učenja za stjecanje kognitivnih i praktičnih vještina, pristupi situiranog učenja za organizaciju praktične nastave, model samoregulacije učenja podloga je u samostalnom učenju. Primjena tih spoznaja u poučavanju studentima će pružiti intelektualni izazov, osposobiti ih za primjenu učinkovitih strategija učenja i motivirati ih za učenje i realizaciju očekivanih ishoda učenja.

Naziv predmeta

Studenti i učenje

Bodovna vrijednost (ECTS)

4

Očekivani ishodi učenja

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. primijeniti teorijske koncepte i modele učenja u planiranju poučavanja koje će pridonijeti realizaciji očekivanih ishoda učenja
2. objasniti obrasce kognitivnog funkcioniranja studenata kako bi prilagodili poučavanje njihovim specifičnim obrascima učenja i mišljenja
3. prepoznati izvore motivacije za učenje i studij u svrhu primjene odgovarajućih načina motiviranja.
4. objasniti koncepte i modele samoregulacije učenja te poticati primjenu učinkovitih strategija samostalnog učenja i samomotiviranja u učenju

5. prepoznati prirodu individualnih teškoća i prepreka u studiranju kod pojedinih studenata
6. predložiti studentu adekvatan oblik potpore za svladavanje osobnih teškoća
7. kritički usporediti vlastite ideje o učenju studenata i iskustvo poučavanja s idejama iz literature o suvremenim pristupima poučavanju u visokoškolskoj nastavi

Izvođenje nastave

- interaktivna predavanja
- grupne rasprave
- suradničko učenje
- izvedba praktičnih zadataka
- samostalan rad
- konzultativna nastava

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- pisani komentar na vlastiti plan nastavne jedinice s pozivanjem na teorijske koncepte vezane uz plan pripreme (ishod 1)
- prezentacija obrazaca kognitivnog funkcioniranja studenta s primjerima prilagodbe nastave pojedinim obrascima (ishod 2)
- esej (pisani uradak) o konceptu samoregulacije i izvorima motivacije za učenje s primjerima primjene motivacijskih strategija u vlastitom poučavanju i poticanju studenata na primjenu učinkovitih strategija učenja (ishodi 3, 4 i 5)
- prikaz slučaja pružanja potpore studentu u svladavanju teškoća u poučavanju s teorijskim osvrtom na specifičnu teškoću (ishodi 6 i 7)
- teorijski utemeljen pisani osvrt na vlastitu praksu i ideje o učenju u svjetlu suvremenih pristupa učenju i poučavanju (samorefleksija) (ishod 8)

Predložena literatura

1. Biggs, J. (2003). Teaching for quality learning at university. Buckingham: Open University Press.
2. Fry, H., Ketteridge, S., Marshall, S. (2010). A handbook for teaching and learning in higher education. London: Kogan Page.
3. Hopen, Deborah (ed.) (2010). Quality Approaches in HE. Enhancing Student Learning. A Supplement to the Journal of Quality and Participation. Vol. 1, No. 1. www.asq.org/edu/index.html.
4. Kolić-Vehovec, S. (1999). Edukacijska psihologija. Rijeka: Filozofski fakultet.
5. Meyer, J. H. F. & Land, R. (eds.) (2006). Overcoming barriers to student understanding. London: Routledge.
6. Vizek Vidović, V. et al. (2014) Psihologija obrazovanja, 6. poglavlje: Učenje i poučavanje, IEP. Zagreb.

Predmet: Nastavni proces u visokom obrazovanju

Predmet *Nastavni proces* omogućit će polaznicima stjecanje kompetencija opisanih u kompetencijskom području *Planiranje, organiziranje i realiziranje nastavnoga procesa*. Svrha ovog predmeta jest osposobiti visokoškolske nastavnike za definiranje ciljeva i ishoda učenja u predmetu koji poučavaju, odabir strategija i metoda poučavanja, organizaciju nastavnog procesa te realizaciju nastave u skladu s načelima kompetencijskoga pristupa i nastave usmjerene na studenta u suvremenoj visokoškolskoj nastavi.

Nastavni proces u visokoškolskoj nastavi temelji se na spoznajama psihologije obrazovanja, visokoškolske didaktike, teorije kurikuluma i teorije obrazovanja odraslih. U skladu s tim, glavni je cilj nastave u visokom obrazovanju poticanje razvoja kompetencija studenata. To podrazumijeva visoku uključenost studenata u nastavni proces, što se ostvaruje primjenom strategija aktivnog učenja i poučavanja koje studentima omogućuju ostvarivanje planiranih ishoda učenja i stimuliraju preuzimanje odgovornosti za vlastito učenje. Stoga, realizacija nastave, uz primjenu tradicionalnih metoda, zahtijeva kontinuirano obogaćivanje uz primjenu problemske, istraživačke i projektne nastave te suradničkih metoda učenja. Nadalje, u nastavi usmjerenoj na studente nastavnik je osposobljen za učinkovito vođenje obrazovne skupine i razvoj okruženja poticajnog za učenje.

Naziv predmeta

Nastavni proces u visokom obrazovanju

Bodovna vrijednost (ECTS)

8

Očekivani ishodi učenja

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. kreirati ciljeve i definirati ishode učenja za nastavu koju izvodi uz primjenu koncepta konstruktivnoga poravnanja
2. primjenjivati kompetencijski pristup u planiranju i realizaciji visokoškolskoga predmeta
3. odabrati metode poučavanja primjerene planiranim ishodima učenja
4. primjenjivati raznovrsne metode poučavanja i socijalne oblike rada s obzirom na znanje, interese i potrebe studenata te posebnosti određenih akademskih disciplina
5. izraditi protokol promatranja (suradnička procjena) i analizirati nastavne situacije

6. obrazložiti prednosti i nedostatke pojedinih nastavnih metoda, strategija i oblika u odnosu na ishode učenja
7. analizirati vlastiti nastavni sat i/ili nastavne situacije
8. osigurati pozitivno nastavno ozračje i okruženje poticajno za učenje te učinkovito voditi obrazovnu skupinu

Izvođenje nastave

- predavanja
- radionice
- simulacija nastavnih situacija
- (grupna) rasprava
- prezentacije
- igranje uloga

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- napisati ciljeve i ishode učenja za visokoškolsku nastavu (ishod 1)
- izraditi plan nastavne jedinice (ishod 2)
- demonstrirati metode poučavanja usmjerene na kompetencije studenata (ishodi 3 i 4)
- pripremiti nastavne materijale za planiranu nastavu (ishod 5)
- opservirati nastavu kolega i analizirati nastavu prema zadanom protokolu promatranja (ishod 5)
- simulirati nastavne situacije ili nastavne aktivnosti sa studentima i održati tri ogleđna nastavna sata prema planu (ishod 5)
- napisati (samo)analizu sata s obzirom na primijenjene metode i ostvarene ishode učenja (ishodi 6 i 7)
- na temelju analize slučaja opisati elemente nastavnoga ozračja i vođenja obrazovne skupine koji su poticajni za učenje (ishodi 7 i 8)

Predložena literatura

1. Biggs, J. & Tang C. (2011). Teaching for Quality Learning at University. Berkshire: Open University Press McGraw-Hill Education.
2. Borić, E. (2013). Metodika visokoškolske nastave. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Učiteljski fakultet u Osijeku.
3. Clement, M. C. (2010). First Time in the College Classroom. A Guide for Teaching Assistants, Instructors, and New Professors at All College and Universities. Plymouth, UK: Rowman & Littlefield Education.
4. Divjak, B. (ur.) (2008). Ishodi učenja u visokom školstvu. Varaždin: FOI-TIVA.
5. Divjak, B. (2009). Ishodi učenja: pretpostavke, iskustva i izazovi. U: M. Mesić, Lj. Pinter (ur.) Ishodi učenja na Sveučilištu u Zagrebu. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 21-32.

6. Fry, H., Ketteridge, S i Marshall, S. (2009). *A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education*. New York: Routledge.
7. Harland, T. (2012). *University Teaching: An Introductory Guide*. London: Routledge.
8. Hunt, L. & Chalmers, D. (2012) (ed.). *University Teaching in Focus: A Learning-Centred Approach*. London: Routledge.

Predmet: Vrednovanje ishoda učenja

Predmet *Vrednovanje ishoda učenja* omogućit će polaznicima stjecanje kompetencija predviđenih kompetencijskim područjem *Vrednovanje i samovrednovanje u visokoškolskoj nastavi*. U ovom će predmetu polaznici naučiti razlikovati dvije osnovne funkcije vrednovanja ishoda učenja: a) vrednovanje kao način provjere razine ostvarenosti predviđenih ishoda učenja i b) vrednovanje ishoda učenja kao proces učenja.

Polaznici će se osposobiti za primjenu teorijskih pristupa vrednovanja ishoda učenja u planiranju vlastita vrednovanja te će naučiti razvijati i rabiti metode i tehnike kojima se kontinuirano i na strukturiran način provjerava razina postignutih ishoda učenja u odnosu na cilj pojedine nastavne jedinice ili predmeta. Provjera ishoda učenja može uključivati raznovrsne tehnike, poput pisanog ili usmenog ispita, izrade nacrtu ili prezentacije proizvoda ili usluge, praktičnog izvođenja određenog zadatka ili studentskog portfelja s uzorcima uradaka. Kada je riječ o studentima sa specifičnim teškoćama, polaznici će naučiti kako tehnike provjere ishoda učenja prilagoditi individualnim mogućnostima studenta.

Polaznici će se osposobiti za davanje povratnih informacija o postignuću koje će poticati studentovu motivaciju za učenje i razvoj vještina planiranja i praćenja vlastita procesa učenja.

Naziv predmeta

Vrednovanje ishoda učenja

Bodovna vrijednost (ECTS)

4

Očekivani ishodi učenja

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. objasniti temeljne koncepte, metode i tehnike vezane uz proces vrednovanja ishoda učenja u visokoškolskom obrazovanju
2. primijeniti primjerene pristupe i metode vrednovanja ishoda učenja, usklađene s ishodima učenja na razini predmeta i ECTS bodova
3. interpretirati rezultate različitih vrsta vrednovanja ishoda učenja
4. primijeniti različite strategije praćenja i vrednovanja studenata u različitim aktivnostima učenja
5. procijeniti ostvarenost ishoda učenja pridavanjem brojčane i/ili opisne ocjene rezultatima studentova rada u skladu s odgovarajućom regulativom
6. primijeniti postupke, uključujući davanje poticajnih povratnih informacija, koji studentu omogućuju samovrednovanje, tj. uvid u vlastito napredovanje i primjenu učinkovitih strategija učenja
7. izraditi materijale za vrednovanje, praćenje i ocjenjivanje postignuća studenata
8. vrednovati i ocjenjivati postignuća studenata sa specifičnim teškoćama

Izvođenje nastave

- interaktivna predavanja
- grupne rasprave
- suradničko učenje
- izvedba praktičnih zadataka
- samostalan rad
- konzultativna nastava
- e-učenje

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- esej o temeljnim konceptima, načelima i tehnikama vrednovanja ishoda učenja (ishod 1)
- kritički osvrt s argumentacijom odabranih pristupa i metoda na razini predmetnog silabusa i plana nastavne jedinice (ishod 2)
- esej o prednostima i nedostacima pojedinih metoda vrednovanja (ishod 3)
- prikaz predložaka za strukturirano praćenje studentova sudjelovanja i doprinosa u pojedinim aktivnostima učenja (ishod 4)
- analiza ostvarenosti ishoda učenja na nekoliko uzoraka studentskih uradaka uz objašnjenje kriterija ocjenjivanja (ishod 5)
- prezentacija o poučavanju studenata samovrednovanju u predmetu (ishod 6)
- demonstracija vlastitih materijala za vrednovanje, praćenje i ocjenjivanje postignuća u predmetu (ishod 7)
- analiza slučaja prilagodbe načina vrednovanja studentu sa specifičnim teškoćama (ishod 8)

Predložena literatura

1. Banta, T. W. & Palomba, C. A. (2015). *Assessment Essentials: Planning, Implementing and Improving Assessment in Higher Education* (2nd ed.). San Francisco, CA: Jossey-Bass, A Wiley Brand.
2. Guskey T. R. & Jung L. A. (2013). *Answers to Essential Questions About Standards, Assessments, Grading, & Reporting*. Corwin, A SAGE Company.
3. Kuh, G. D. et al. (2015). *Using Evidence of Student Learning to Improve Higher Education*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, A Wiley Brand.
4. Vizek Vidović, V. et al. (2014). *Psihologija obrazovanja*, poglavlje 7. Planiranje i evaluacija obrazovnog procesa. Zagreb: IEP.
5. Vodič za korisnike ECTS-a 2015. Europska komisija, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH.

https://www.azvo.hr/images/stories/publikacije/Vodič_za_korisnike_ECTS-a.pdf

Predmet: Digitalne kompetencije u visokom obrazovanju

Predmet *Digitalne kompetencije u visokom obrazovanju* usmjeren je stjecanju temeljnih kompetencija visokoškolskih nastavnika u kompetencijskom području *Primjena novih tehnologija u nastavi*. Budući da svrsishodna primjena suvremenih digitalnih tehnologija u obrazovnom procesu, tzv. e-učenje, pridonosi kvaliteti i učinkovitosti učenja, poučavanja i vrednovanja u visokom obrazovanju, a studente motivira za učenje i omogućuje im stjecanje viših razina kompetencija, svaki visokoškolski nastavnik treba steći i kontinuirano unapređivati digitalne kompetencije za planiranje, organiziranje, izvođenje i vrednovanje obrazovnog procesa te komunikaciju i interakciju sa studentima, vodeći pritom računa o sigurnosti u digitalnom okruženju.

Cilj je predmeta polaznike osposobiti za prepoznavanje i vrednovanje mogućnosti primjene e-učenja u vlastitom nastavnom radu te samostalno pripremanje, organiziranje i održavanje tehnički jednostavnog e-kolegija u odabranom (dostupnom) sustavu za e-učenje, kao i za učinkovito prepoznavanje i zaštitu od sigurnosnih rizika i prijetnji u digitalnom okruženju. Pritom se pretpostavlja da polaznici već imaju osnovne digitalne vještine, s naglaskom na okretnost u primjeni osnovnih alata za oblikovanje tekstualnih, grafičkih, zvučnih i videozapisa te znanstvenu komunikaciju u svojoj struci, kao i da posjeduju osnovne vještine pretraživanja i komunikacije na internetu.

Naziv predmeta
Digitalne kompetencije u visokom obrazovanju

Bodovna vrijednost (ECTS)

2

Očekivani ishodi učenja

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. objasniti temeljne koncepte, načela, metode i tehnike vezane uz učenje i vrednovanje ishoda učenja u digitalnom okruženju (e-učenje)
2. osmisлити obrazovne aktivnosti i interakciju polaznika sa sadržajem, nastavnikom i drugim polaznicima za e-kolegij u odabranom sustavu za e-učenje
3. izraditi jednostavne nastavne materijale za e-učenje
4. tehnički postaviti i održavati jednostavni e-kolegij u odabranom sustavu za e-učenje
5. učinkovito se zaštititi od sigurnosnih rizika i prijetnji u digitalnom okruženju

Izvođenje nastave

- računalne radionice/tečaj
- e-učenje
- konzultativna nastava
- individualni rad

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- kritički osvrt na mogućnosti primjene metoda i tehnika e-učenja u vlastitom nastavnom radu (ishod 1)
- prikaz organizacije i primjene osnovnih alata za prezentaciju, komunikaciju i vrednovanje u odabranom sustavu za e-učenje, na primjeru jedne nastavne teme/jedinice iz vlastitog e-kolegija (ishodi 2 – 4)
- demonstracija konkretnih postupaka te aktualnih i učinkovitih računalnih alata za vlastitu zaštitu od sigurnosnih rizika i prijetnji u digitalnom okruženju (ishod 5)

Predložena literatura

1. Andress, J. (2014). The Basics of Information Security: Understanding the Fundamentals of InfoSec in Theory and Practice (2nd ed.). Rockland, MA: SyngressMeeuwisse, R. (2017). Cybersecurity for Beginners (2nd ed.). London: Cyber Simplicity.
2. Birkić, T. et al. (2017). Sustav za e-učenje Merlin: priručnik za nastavnike. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Sveučilišni računski centar.
<http://www.srce.unizg.hr/files/srce/docs/CEU/sustavi-na-daljiju/Merlin/merlin-prirucnik-nastavnik-2017.pdf> (pristupljeno 2. listopada 2017.)

3. Clark, R. C. & Mayer, R. E. (2016). *e-Learning and the Science of Instruction: Proven Guidelines for Consumers and Designers of Multimedia Learning* (4th ed.). Hoboken, NJ: Wiley.
4. Čukušić, M. & Jadrić, M. (2015). *IT-sigurnost: priručnik za polaznike*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Sveučilišni računski centar.
http://www.srce.unizg.hr/files/srce/docs/edu/osnovni-tecajevi/f400_polaznik.pdf (pristupljeno 2. listopada 2017.)
5. Elkins, D. & Pindler, D. (2015). *E-Learning Fundamentals: A Practical Guide*. Alexandria, VA: ATD Press.
6. Horton, W. (2012). *E-Learning by Design* (2nd ed.). San Francisco, CA: Pfeiffer.
7. Rice, W. (2015). *Moodle E-Learning Course Development* (3rd ed.). Birmingham, UK: Packt Publishing.
8. The Moodle Project. <https://moodle.org/> (pristupljeno 2. listopada 2017.)

Drugi ciklus

Predmet: Kurikulum u visokom obrazovanju

Predmet *Kurikulum u visokom obrazovanju* omogućit će polaznicima stjecanje kompetencija opisanih u kompetencijskom području *Planiranje i razvoj kurikuluma u visokom obrazovanju*. Svrha ovog predmeta jest osposobiti visokoškolske nastavnike za aktivno sudjelovanje u procesima planiranja, razvoja, implementacije i vrednovanja sveučilišnih programa koji se temelje na kurikulumskom pristupu.

Polaznici će steći temeljne spoznaje o teorijskim ishodištima i pristupima u razvoju kurikuluma što će im omogućiti razumijevanje i kritičko promišljanje izbora jednog ili kombiniranja više različitih pristupa u razvoju specifičnih studijskih programa. Na temelju znanstvenih spoznaja o koracima u dizajniranju kurikuluma polaznici će biti osposobljeni za sudjelovanje u procesima planiranja i razvoja studijskih programa, definiranja kompetencija na razini programa i utvrđivanja doprinosa ishoda učenja na razini pojedinog predmeta razvoju kompetencija na razini programa. Iz perspektive planiranja kurikuluma, ovladanost kompetencijama na razini programa ovisi o horizontalnoj i vertikalnoj kongruentnosti programa te o odgovarajućem radnom opterećenju studenata. Zato je potrebno da sveučilišni nastavnici razumiju koncept konstruktivnog poravnanja u programu i mogu rabiti analitičke alate razvijene na temelju ovoga koncepta te poznavati modele i tehnike za vrednovanje i unapređivanje kurikuluma.

Naziv predmeta
Kurikulum u visokom obrazovanju

Bodovna vrijednost (ECTS)

6

Očekivani ishodi učenja

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. objasniti pristupe i korake u razvoju studijskog programa
2. sudjelovati u definiranju kompetencija na razini studijskog programa i pojedinog predmeta
3. odrediti radno opterećenje studenata za pojedini kolegij na temelju očekivanih ishoda učenja
4. analizirati ishode učenja na razini programa i predmeta uz pomoć strukturne matrice
5. interpretirati rezultate unutarnjeg i vanjskog vrednovanja programa
6. predložiti postupke za unapređivanje kvalitete studijskih programa

Izvođenje nastave

- predavanja
- radionice
- prezentacije
- rasprava

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- esej o prednostima i nedostacima primjene različitih pristupa u razvoju kurikuluma (ishod 1)
- kritički osvrt o doprinosu ishoda učenja pojedinih predmeta (kolegija) razvoju kompetencija na razini programa (ishod 2)
- opis načina određivanja ukupnog broja ECTS bodova za kolegij uz objašnjenje alokacije bodova pojedinim aktivnostima u kolegiju (ishod 3)
- izrada strukturne matrice za određeni program (ishod 4)
- istraživački projekt na temu unutarnjeg vrednovanja studijskog programa (ishodi 5 i 6)

Predložena literatura

1. Bamber, V., Trowler, P., Saunders, M. & Knight, P. (2009). Enhancing Learning, Teaching, Assessment and Curriculum in Higher Education. Berkshire: Society for Research into Higher Education & Open University Press.
2. Banta, W. T., Jones, E. A. & Black, K. E. (2010). Designing Effective Assessment: Principles and Profiles of Good Practice. San Francisco: John Wiley & Sons.

3. Barnett, R. & Coate, K. (2005). Engaging the Curriculum in Higher Education. Berkshire: Society for Research into Higher Education & Open University Press.
4. Biggs, J. (2003). Teaching for Quality Learning at University. The Society for Research into Higher Education and Open University Press.
5. Biggs, J. and Kevin F. Collis, K. F. (1982). Evaluating the Quality of Learning: The SOLO Taxonomy. New York: Academic Press.
6. Darwin, S. (2016). Student Evaluation in Higher Education: Reconceptualising the Student Voice. Sprinegr.
7. Domović, V. (2009). Kurikulum – osnovni pojmovi. U: Vizek Vidović, V. (ur.). Planiranje kurikuluma usmjerenoga na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. 19-32.
8. Hoidn, S. (2016). Student-Centered Learning Environments in Higher Education Classrooms. Springer.
9. Kovač, V. i Kolić-Vehovec, S. (2008). Izrada nastavnih programa prema pristupu temeljenom na ishodima učenja. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
10. Ornstein, A. C. i Hunkins, F. P. (2014). Curriculum – foundations, principles and issues. USA: Pearson and Allyn and Bacon.

Predmet: Profesionalna komunikacija

Kolegij *Profesionalna komunikacija* usmjeren je na ostvarivanje ishoda učenja predviđenih kompetencijskim područjem pod nazivom *Komunikacijske i socijalne vještine*.

U okviru ovoga predmeta stječu se spoznaje o profesionalnoj komunikaciji zasnovanoj na prilagođavanju komuniciranja različitim komunikacijskim situacijama, odnosno na poštivanju načela aktivnoga slušanja i tolerancije, što ujedno pridonosi razvoju osjećaja empatije među dionicima akademskoga diskursa. Kvalitetna komunikacija te spremnost nastavnika na otvorenu kritičku (samo)refleksiju važni su elementi za poticanje istraživačkoga rada, ali i za razvijanje brojnih vrijednosti koje će se njegovati komuniciranjem u širem kontekstu.

Profesionalna komunikacija u visokom obrazovanju usmjerena je na dva aspekta. Prvi je povezan s interkulturalnom komunikacijom. Drugi se aspekt odnosi na internacionalnu komunikaciju kojom će se nastavnici i studenti koristiti u doticaju sa stranim studentima i kolegama nastavnicima. Strani jezik kojim će se koristiti bit će sredstvo komunikacije usmjereno na međusobno razumijevanje i poticanje interkulturalne komunikacije.

Cilj ovoga predmeta jest razvijati vještine profesionalnoga komuniciranja nastavnika u visokom obrazovanju što će pridonijeti jasnijem i kvalitetnijem strukturiranju svih oblika komunikacije te dovesti do učinkovitijega komuniciranja sa studentima i kolegama nastavnicima.

Naziv predmeta

Profesionalna komunikacija

Bodovna vrijednost (ECTS)

3

Očekivani ishodi učenja

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. učinkovito komunicirati sa studentima i kolegama nastavnicima poštujući temeljna pravila kvalitetnih međuljudskih odnosa i socijalne interakcije
2. uspješno usmeno i pismeno komunicirati s obzirom na zahtjeve situacije poštujući pravila komuniciranja, posebice pravila interkulturalne komunikacije
3. jezično pravilno usmeno prezentirati sadržaj o određenoj temi uz uporabu informacijsko-komunikacijske tehnologije, poštujući standarde akademskoga diskursa

4. postaviti pitanja koja potiču elaboraciju sadržaja vezana uz određenu temu u svrhu poticanja samorefleksije i otvorenoga dijaloga
5. moderirati sastanak i uspješno voditi grupu
6. upravljati problemskim situacijama i konfliktima u komunikaciji

Izvođenje nastave

- interaktivna predavanja
- grupne rasprave
- igranje uloga
- suradničko učenje
- izvedba praktičnih zadataka
- samostalan rad
- konzultativna nastava
- e-učenje

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- zadatci objektivnoga tipa (ishod 1)
- povratna informacija studentima i pismo dekanu (rektoru) (ishodi 1 i 2)
- usmeno sažimanje zaključaka prema određenim kriterijima (ishodi 1, 2 i 5)
- prezentacija sadržaja pomoću informacijsko-komunikacijske tehnologije (ishod 3)
- kritička evaluacija prema dogovorenim kriterijima (ishodi 4 i 6)
- samorefleksija (ishod 4)
- rasprava (za/protiv) (ishodi 2 i 4)

Predložena literatura

1. Green, J. O., Burleson, B. R. (2003). Handbook of Communication and Social Interaction Skills, Mahwah. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
2. Hargie, O., Dickson, D. (2004). Skilled Interpersonal Communication: Research, theory and practice. New York: Routledge.
3. Johnson, W. B. (2015). On being a mentor: A guide for higher education faculty. Oxford (UK): Routledge.
4. Knapp, M. L., Daly, J. A. (2002). Handbook of Interpersonal Communication. Thousand Oaks, California: Sage.
5. Smith, J. A. (ed.). (2015). Qualitative psychology: A practical guide to research methods. Newcastle upon Tyne (UK): Sage.
6. Tatković, N., Diković, M., Tatković, S. (2016). Pedagoško-psihološki aspekti komunikacije. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
7. Žižak, A., Vizek Vidović, V., Ajduković, M. (2012). Interpersonalna komunikacija u profesionalnom kontekstu. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.

Predmet: Profesija visokoškolskog nastavnika

Sadržaj ovoga predmeta nastavlja se na predmet *Profesionalnost i profesionalni razvoj u visokom obrazovanju* pri čemu se fokusira na jedan od aspekata nastavničke profesije – nastavnu djelatnost. Cilj je ovoga predmeta uputiti na važnost i složenost nastavničkog aspekta akademske profesije. Iznimno je važno da nastavnici razumiju važnost nastavničke uloge, a posebno njezinu složenost u suvremenim okolnostima, te da su predani cjeloživotnom profesionalnom razvoju u području nastavne djelatnosti. U ovom kontekstu posebno valja naglasiti da demokratizacija visokoga obrazovanja u sustav dovodi diverzificirano studentsko tijelo što, među ostalim, postavlja zahtjev za pristup poučavanju usmjeren na studente. Cilj je ovoga predmeta uputiti na poznavanje etičkih i interkulturalnih načela u nastavnom radu, a posebno se naglašava potreba da etičke vrijednosti budu dijelom (nastavničkog) identiteta visokoškolskog nastavnika. Očekuje se da predmet pridonese predanosti nastavničkoj ulozi u okviru vlastita profesionalnog razvoja. U predmetu će se poticati primjena rezultata vlastitih istraživanja i primjena rezultata samovrednovanja za unapređivanje vlastite nastavne djelatnosti.

Naziv predmeta

Profesija visokoškolskog nastavnika

Bodovna vrijednost (ECTS)

2

Očekivani ishodi učenja

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. pravilno interpretirati različite aspekte nastavničke uloge u cjelokupnom profesionalnom razvoju
2. analizirati različite modele odnosa nastave i istraživanja u visokom obrazovanju
3. poznavati etička i interkulturalna načela nastavnog rada u visokom obrazovanju
4. izraditi okvir vlastita nastavničkog portfelja u skladu sa specifičnostima znanstvenog područja i/ili polja
5. primjenjivati etička i interkulturalna načela nastavnog rada u okviru vlastita nastavničkog portfelja
6. vrednovati okvir vlastita nastavničkog portfelja
7. primijeniti različite tehnike samovrednovanja i sustručnjačkog vrednovanja

Izvođenje nastave

- interaktivna predavanja
- radionice
- e-učenje
- konzultativna nastava
- samostalan rad
- suradničko učenje

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- izrada samorefleksivnog eseja o vlastitoj nastavnoj djelatnosti uz primjenu različitih modela odnosa nastave i istraživanja u visokom obrazovanju (ishod 2)
- izrada i samovrednovanje nastavničkog portfelja (ishodi 1 – 6)
- sustručnjačko vrednovanje nastavničkog portfelja (ishod 7)

Predložena literatura

1. Aktualni zakonodavni okvir akademske profesije u RH: (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju RH, Zakon o kvaliteti u znanosti i visokom obrazovanju, Odluka o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora ili reizbora u znanstveno-nastavna zvanja, Odluka o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora u umjetničko-nastavna i nastavna zvanja u području umjetnosti, Pravilnik o uvjetima izbora u znanstvena zvanja, različiti institucijski dokumenti (sveučilišni i/ili dokumenti sastavnica) kojima je reguliran profesionalni razvoj djelatnika (primjerice pravilnici kojima se reguliraju dodatni uvjeti napredovanja)).
2. Ledić, J., Brajdić Vuković, M. (ur.) (2017). Narativi o profesionalnoj socijalizaciji mladih znanstvenika, Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
3. Ledić, J., Turk, M. (ur.) (2017). Teaching and Research in the professional Socialization of Junior Researchers / Nastava i istraživanje u profesionalnoj socijalizaciji mladih znanstvenika, Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
4. Ledić, J., Turk, M. (ur.) (2017). Preporuke o kompetencijama akademske profesije i profesionalnoj socijalizaciji mladih istraživača. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
5. Turk, M., Ledić, J. (2016). Kompetencije akademske profesije. Fata volentem ducunt, nolentem trahunt. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
6. Teichler, U., Arimoto, A., Cummings, W. K. (ur.) (2013). The Changing Academic Profession. Amsterdam: Springer.

Predmet: Sustavi za e-učenje u visokom obrazovanju

Predmet *Sustavi za e-učenje u visokom obrazovanju* nadovezuje se na predmet *Digitalne kompetencije u visokom obrazovanju*, a zajedno s njime visokoškolskim nastavnicima omogućuje stjecanje kompetencija u kompetencijskom području *Primjena novih tehnologija u nastavi* te stvara osnovu za njihovo kontinuirano unapređivanje.

Polazeći od teorijskih spoznaja o procesima i stilovima učenja u digitalnom multimedijском okruženju, cilj je predmeta polaznike osposobiti za kritičko vrednovanje sustava za e-učenje s obzirom na primijenjene digitalne tehnologije i raspoložive metode e-učenja, za vrednovanje e-kolegija s obzirom na primijenjeni instrukcijski dizajn, te za samostalan razvoj i administriranje cjelovitog, metodološki i tehnološki naprednog e-kolegija u odabranom (dostupnom) sustavu za e-učenje.

Pritom se pretpostavlja da su polaznici već stekli osnovne digitalne vještine, s naglaskom na vještine oblikovanja tekstualnih, grafičkih, zvučnih i video-zapisa u svojoj struci, pretraživanja i komunikacije na internetu te primjene osnovnih mogućnosti odabranog (dostupnog) sustava za e-učenje. Uz to, pretpostavlja se da su polaznici već osposobljeni za prepoznavanje i vrednovanje mogućnosti primjene e-učenja u vlastitom nastavnom radu.

Naziv predmeta

Sustavi za e-učenje u visokom obrazovanju

Bodovna vrijednost (ECTS)

2

Očekivani ishodi učenja

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. kritički vrednovati e-kolegij u skladu s teorijama e-učenja i relevantnim kriterijima
2. razviti obrazovne aktivnosti, interakciju i komunikaciju u e-kolegiju primjenom odabranog modela instrukcijskog dizajna i naprednih metoda e-učenja
3. administrirati korisnike u odabranom sustavu za e-učenje primjenom njegovih naprednih mogućnosti
4. formativno i sumativno vrednovati ishode učenja u odabranom sustavu za e-učenje primjenom njegovih naprednih mogućnosti i različitih metoda

Izvođenje nastave

- računalne radionice/tečaj
- e-učenje
- konzultativna nastava
- individualni rad

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- kritički osvrt na nekoliko postavljenih i dostupnih e-kolegija (ishod 1)
- prikaz vlastita cjelovitog e-kolegija u odabranom sustavu za e-učenje, uz obrazloženje primijenjenog modela instrukcijskog dizajna i demonstraciju primijenjenih naprednih metoda e-učenja u aktivnostima učenja, formativnog i sumativnog vrednovanja ishoda učenja, te interakcije i komunikacije s polaznicima (ishodi 2 – 4)

Predložena literatura

1. Birkić, T. et al. (2017). Sustav za e-učenje Merlin: priručnik za nastavnike. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Sveučilišni računski centar <http://www.srce.unizg.hr/files/srce/docs/CEU/sustavi-na-daljinu/Merlin/merlin-prirucnik-nastavnik-2017.pdf> (pristupljeno 2. listopada 2017.)
2. Clark, R. C. & Mayer, R. E. (2016). e-Learning and the Science of Instruction: Proven Guidelines for Consumers and Designers of Multimedia Learning (4th ed.). Hoboken, NJ: Wiley.
3. Horton, W. (2012). E-Learning by Design (2nd ed.). San Francisco, CA: Pfeiffer.
4. Mentimeter tool. <https://www.mentimeter.com/> (pristupljeno 24. listopada 2017.)
5. Open Badges Community. <https://openbadges.org/> (pristupljeno 24. listopada 2017.)
6. Time to Assess Learning Outcomes in E-learning (TALOE) Webtool. <https://taloetool.up.pt/> (pristupljeno 24. listopada 2017.)
7. The Moodle Project. <https://moodle.org/> (pristupljeno 2. listopada 2017.)
8. Rice, W. (2015). Moodle E-Learning Course Development (3rd ed.). Birmingham, UK: Packt Publishing.

Predmet: Mentoriranje

Predmet *Mentoriranje* omogućit će polaznicima stjecanje kompetencija opisanih u kompetencijskom području *Mentorski rad*. Cilj predmeta *Mentoriranje* jest osposobiti polaznike za različite oblike mentorskog rada sa studentima što obuhvaća mentoriranje individualnih i grupnih projekata, mentoriranje studentske prakse te individualno mentoriranje izrade završnih radova. Polaznik će steći temeljne spoznaje i vještine koje će omogućiti uspostavu kvalitetnog suradničkog odnosa s mentoriranom osobom. Steći će i spoznaje o obilježjima mentorske uloge, načelima i zadacima mentoriranja te tijekom mentorskog procesa. Osposobit će se za primjenu specifičnih socijalnih i komunikacijskih vještina potrebnih za pružanje primjerene potpore studentu u samostalnom radu na odabranom zadatku. Vještine kojima će polaznik ovladati su: aktivno slušanje, davanje konstruktivnih povratnih informacija, postavljanje poticajnih pitanja, dogovaranje i pregovaranje oko ciljeva, problema i metoda rada te vještine poticanja studenta na samorefleksiju i pružanje emocionalne potpore u situacijama zastoja i prepreka u radu. Uz dobivanje stručne i osobne potpore u provedbi zadatka mentorirani će student postići razumijevanje različitih aspekata akademskog rada (etičkog, kulturnog, društvenog), razvijati samoučinkovitost za samostalan rad te izgrađivati profesionalni identitet.

Naziv predmeta

Mentoriranje

Bodovna vrijednost (ECTS)

3

Očekivani ishodi učenja

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. analizirati prirodu mentorske uloge i mentorskog odnosa, načela i faze mentorskog procesa te prepreke u mentorskom odnosu
2. primijeniti primjerene socijalne i komunikacijske vještine u uspostavi i održavanju poticajnog suradničkog mentorskog odnosa sa studentom
3. pružiti potporu studentu u planiranju, provedbi i vrednovanju svih zadataka/projekata obuhvaćenih mentoriranjem.
4. prilagoditi stil mentoriranja i planiranje zadatka individualnim potrebama studenata, uključujući njihova predznanja, interese i socio-kulturna obilježja

5. izraziti povjerenje u kapacitete studenta za kontinuiran rast i razvoj davanjem konstruktivnih povratnih informacija
6. demonstrirati uvjerenje kako je mentorski rad jedan oblik profesionalnog razvoja za mentoriranog studenta

Izvođenje nastave

- interaktivna predavanja
- grupne rasprave
- suradničko učenje
- izvedba praktičnih zadataka
- samostalan rad
- konzultativna nastava

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- pisani zadatci u kojima se analizira primjena teorijskih koncepata u području mentoriranja s primjerima vlastita iskustva, bilo iz perspektive mentora bilo mentoriranog (ishod 1)
- praktični zadatci u svrhu demonstracije socijalnih i komunikacijskih vještina u području mentoriranja (ishod 2)
- usmeni zadatci u kojima se argumentira odabrani pristup u pružanju osobne i stručne potpore (ishod 3)
- pisani zadatci s primjerima načina prilagodbe stila mentoriranja individualnim potrebama studenata (ishod 4)
- usmeno argumentiranje važnosti emocionalne potpore studentima s primjerima konstruktivne povratne informacije (ishod 5)
- usmeno obrazloženje važnosti uvjerenja o tome kako je mentorski rad oblik profesionalnog razvoja za mentoriranog studenta, ali i samog mentora (ishod 6)

Predložena literatura

1. AZVO (2017). Standardi za vrednovanje kvalitete sveučilišta i sastavnica sveučilišta u postupku reakreditacije visokih učilišta <https://www.azvo.hr/hr/vrednovanja/postupci-vrednovanja-u-visokom-obrazovanju/novi-ciklus-reakreditacije-visokih-ucilista>
2. Clutterbuck, D. i Lane, G. (2004). The situational mentor – an international review of competences and capabilities of mentoring, London: Gower publishers.
3. ENQA (2015). Standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete na Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG) – prijevod AZVO http://www.enqa.eu/indirme/esg/ESG%20in%20Croatian_by%20ASHE.pdf
4. Laverick, D. M. (2016). Mentoring Processes in Higher Education. Springer.
5. Vizek Vidović, V., Brajdić Vuković, M., Matić, J. (2014). IDIZ-ov Priručnik za mentoriranje mladih istraživača. IDIZ – Zagreb

http://www.idi.hr/wp-content/uploads/2014/07/IDIZ-ov_prirucnik_z_a_mentoriranje.pdf

6. Vizek Vidović, V. (ur.) (2011). Učitelji i njihovi mentori (poglavlje 3. Uloga mentora u profesionalnom razvoju učitelja i poglavlje 5. Podrška mentorima u radu i profesionalnom razvoju), Zagreb: IDIZ.

Predmet: Praktikum akademske discipline

Kolegij *Praktikum akademske discipline i nastava* usmjeren je na ostvarivanje ishoda učenja predviđenih kompetencijskim područjem pod nazivom *Ovladanost akademskom disciplinom*.

Svrha ovoga predmeta jest osposobiti polaznike za planiranje i izvedbu nastave i vrednovanje ishoda učenja prilagođenih studentskom predznanju kako bi mogli dubinski ovladati temeljnim pojmovima, temama, istraživačkim pitanjima i znanstvenim metodama u području.

Cilj je prilagoditi i primijeniti teorijska znanja o učenju i poučavanju u akademskoj disciplini, uvažavajući potrebe i osobine studenata. U sklopu navedenog predmeta polaznik će ovladati glavnim načelima i metodama akcijskog istraživanja vezanog za akademsku disciplinu, što je važan uvjet za uspješnu realizaciju nastave u institucijskom kontekstu u kojemu polaznik djeluje.

Naziv predmeta

Praktikum akademske discipline

Bodovna vrijednost (ECTS)

4

Očekivani ishodi učenja

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. objasniti način transponiranja znanstvenog sadržaja u sadržaj i metode poučavanja uz uvažavanje predznanja studenta
2. pokazati na planu konkretne nastavne teme primjenu pristupa usmjerenog na studenta
3. objasniti na primjerima vlastite nastavne prakse poticanje studenata na istraživačko razmišljanje i primjenu znanstvene metodologije
4. pokazati interdisciplinarni pristup na primjerima vlastite nastavne prakse
5. objasniti svrhu i načela planiranja i provedbe akcijskog istraživanja zasnovanog

- na relevantnoj teoriji
6. primijeniti metodologiju akcijskog istraživanja u svrhu samorefleksije o ostvarenju planiranih ciljeva poučavanja
 7. napisati izvještaj o provedenom istraživanju, predstavljajući glavne rezultate, interpretirajući ih kompetentno i donoseći glavne zaključke na temelju njih, odnosno određujući daljnje smjernice djelovanja

Izvođenje nastave

- prezentacije primjera iz vlastite prakse
- grupne rasprave
- seminari
- planiranje akcijskog istraživanja

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- usmeni prikaz vlastite nastavne prakse (ishodi 1 – 4)
- portfelj s primjerima vlastite nastavne prakse (ishodi 1 – 4)
- plan akcijskog istraživanja (ishodi 5 i 6)
- izvještaj o rezultatima provedenog istraživanja (ishod 7)

Predložena literatura

1. Bradbury, H. (ed.) (2015). The SAGE Handbook of Action Research. 3rd ed. <https://books.google.com>.
2. Fry, H., Ketteridge, S., Marshall, S. (2010). A handbook for teaching and learning in higher education. London: Kogan Page. (213-466).
3. Neumann, R. (2001). Disciplinary Differences and University Teaching. *Studies in Higher Education*. 26:2, 135-146.

Literaturu predlažu izvoditelji/nositelji predmeta ovisno o akademskoj disciplini.

Treći ciklus

Predmet: Metode istraživanja visokog obrazovanja – predmetni kurikulum

Cilj ovoga predmeta jest osposobiti polaznika za planiranje i provedbu edukacijskih istraživanja u području visokog obrazovanja. Rezultati takvih primijenjenih istraživanja trebali bi biti temelj za unapređenje kurikuluma i izvedbu nastave u različitim visokoškolskim programima i obrazovnim okruženjima. Predmet će se izvoditi *on-line*, kao potpora za planiranje i izradu specijalističkog rada. Polaznici će napredovati kroz predmet uz kontinuiranu potporu voditelja – mentora. Predmet će se oslanjati na predznanja i istraživačko iskustvo polaznika u njihovim matičnim disciplinama.

U okviru predmeta polaznici će naučiti teorijske osnove i načela na kojima počivaju istraživački pristupi u obrazovnim istraživanjima. Polaznici će biti sposobni definirati istraživački problem i razviti istraživački nacrt primjeren cilju istraživanja te će znati kako provjeriti zadovoljavanje etičkih normi u istraživanju. Bit će osposobljeni za planiranje i provedbu istraživačkog procesa, uključujući određivanje uzorka, analizu relevantne literature, odabir prikladne strategije i metoda za prikupljanje podataka, analizu podataka primjenom programa za obradu podataka u društvenim znanostima, interpretiranje rezultata te prezentaciju dobivenih rezultata.

Naziv predmeta

Metode istraživanja visokog obrazovanja

Bodovna vrijednost (ECTS)

7

Očekivani ishodi učenja

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. objasniti pristupe istraživanjima u obrazovanju, izvore istraživačkih ideja u proučavanju visokog obrazovanja te etičke aspekte obrazovnih istraživanja
2. napisati istraživački nacrt, cilj istraživanja, istraživačka pitanja i hipoteze
3. obrazložiti izbor uzorka i istraživačke metodologije (kvantitativni, kvalitativni pristup) primjerene postavljenom problemu
4. primijeniti postupke za provjeru valjanosti i pouzdanosti mjerenja
5. primijeniti raznovrsne metode prikupljanja podataka ovisno o formuliranom problemu i odabranom istraživačkom pristupu

6. primijeniti osnovne metode univarijatne i multivarijatne obrade podataka uz uporabu programa za obradu podataka u društvenim znanostima
7. interpretirati rezultate u svjetlu nalaza iz recentne literature
8. opisati ograničenja i smjernice za daljnja istraživanja te mogućnost praktične primjene rezultata
9. predstaviti rezultate stručnoj javnosti i široj akademskoj zajednici

Izvođenje nastave

- e-učenje
- samostalan rad
- praktični zadatci
- prezentacija
- konzultacije s voditeljem – mentorom

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- esej o teorijskim pristupima istraživanja u obrazovanju, izvorima istraživačkih ideja u proučavanju visokog obrazovanja te etičkim aspektima obrazovnih istraživanja (ishod 1)
- zadatak u kojemu se na temelju odabranog cilja istraživanja formulira istraživački nacrt, istraživačka pitanja i hipoteze (ishod 2)
- zadatak u kojemu se na odabranom primjeru (iz prethodnog zadatka) obrazlaže izbor uzorka i istraživačke metodologije primjerene postavljenom problemu (ishod 3)
- zadatak u kojemu se na prethodnom primjeru obrazlažu postupci za provjeru valjanosti i pouzdanosti mjerenja (ishod 4)
- zadatak u kojemu objašnjavaju metode prikupljanja podataka ovisno o formuliranom problemu i odabranom istraživačkom pristupu (ishod 5)
- zadatak u kojemu se na konkretnom primjeru primjenjuju osnovne metode univarijatne i multivarijatne obrade podataka uz uporabu programa za obradu podataka u društvenim znanostima (ishod 6)
- zadatak interpretacije rezultata iz prethodnog primjera u svjetlu nalaza iz recentne literature (ishod 7)
- zadatak temeljen na prethodnom primjeru u kojemu se opisuju ograničenja i smjernice za daljnja istraživanja te mogućnost praktične primjene rezultata (ishod 8)
- predstavljanje rezultata istraživanja namijenjenog stručnoj javnosti i/ili široj akademskoj zajednici (ishod 9)

Predložena literatura

1. Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2007). Metode istraživanja u obrazovanju, Jastrebarsko: Naklada Slap.
2. Milas, G. (2009). Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima, Jastrebarsko: Naklada Slap.

3. Petz, B. Kolesarić, V., Ivanec, D. (2012). V. Petzova statistika, Jastrebarsko: Naklada Slap.
4. Pearson. Gibbs, P. T. et al. (2016). Literature review on the use of action research in higher education. Educational Action Research, 3-22.
5. National Research Council. 2002. Scientific Research in Education. Washington, DC: The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/10236>.
6. Research in Higher Education (časopis), Sage. Odabrani članci.
7. Research in Higher Education (časopis), Springer Odabrani članci.
8. SPSS tutorial <https://www.spss-tutorials.com/basics/>

Individualne konzultacije s mentorom

Naziv predmeta

Individualne konzultacije s mentorom

Bodovna vrijednost (ECTS)

3

Očekivani ishodi učenja

Polaznici će moći:

1. samoregulirati vlastiti profesionalni rad
2. opažati rad drugog nastavnika i dati adekvatnu povratnu informaciju
3. pripremiti izvješće o radu
4. analizirati poteškoće u radu i predložiti smjernice za daljnji rad

Aktivnosti učenja

- konzultacije
- samostalan rad

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- izraditi osvrt na vlastiti rad (ishod 1)
- razviti protokol opažanja i napisati povratnu informaciju (ishod 2)
- napisati izvješće (izvještaj) o radu (ishod 3)
- napisati smjernice za budući rad (ishod 4)

Predložena literatura

Literatura se određuje u dogovoru s mentorom.

Izrada i obrana specijalističkog rada temeljenog na analizi rezultata vlastita empirijskog istraživanja

Naziv predmeta

Izrada i obrana specijalističkog rada temeljenog na analizi rezultata vlastita empirijskog istraživanja

Bodovna vrijednost (ECTS)

10

Očekivani ishodi učenja

Polaznici će moći:

1. planirati i provesti vlastito istraživanje
2. izraditi specijalistički rad temeljen na analizi rezultata istraživanja
3. braniti stav o rezultatima vlastita istraživanja
4. predložiti nova istraživanja koja proizlaze iz vlastitih realiziranih istraživanja

Aktivnosti učenja

- praktični rad
- specijalistički rad
- usmena interpretacija i analiza

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja

- specijalistički rad (ishodi 1 – 4)
- usmena obrana specijalističkog rada (ishodi 1 – 4)

Predložena literatura

Literatura se određuje u skladu s temom rada i u dogovoru s mentorom.

PREPORUKE ZA RAZVIJANJE I UNAPREĐENJE KOMPETENCIJA ZA POUČAVANJE NA HRVATSKIM VISOKIM UČILIŠTIMA

Preporuke za razvijanje i unapređivanje kompetencija za poučavanje na visokim učilištima temelje se na aktivnostima provedenim tijekom rada na projektu (provedenim analizama relevantnih međunarodnih i nacionalnih dokumenata, seminarima, radionicama i fokusnim skupinama, iskustvima sa studijskih posjeta relevantnim međunarodnim institucijama) te ekspertizi članova radne skupine.

Uzevši u obzir stanje i specifičnosti nacionalnog sustava visokog obrazovanja, svrha je ovih preporuka predložiti okvir za unapređenje kvalitete učenja i poučavanja u visokom obrazovanju, koji ima za cilj potaknuti nacionalne i institucionalne politike za poduzimanje aktivnosti koje pridonose osnaživanju uloge sveučilišnih nastavnika i jačanju svijesti o važnosti unapređenja kvalitete učenja i poučavanja u visokom obrazovanju.

1. Uspostaviti transparentni pravni okvir za cjeloživotni profesionalni razvoj visokoškolskih nastavnika

Nacionalni pravni okvir za cjeloživotni profesionalni razvoj visokoškolskih nastavnika treba biti vođen recentnim politikama Europskog prostora visokog obrazovanja koje nedvosmisleno upućuju na potrebu za povećanjem kvalitete i važnosti učenja i poučavanja u visokom obrazovanju. Cjeloživotno profesionalno obrazovanje za rad u nastavi treba postati uvjet za rad nastavnika u visokom obrazovanju te ga treba propisati odredbama koje se odnose na izbor i napredovanje visokoškolskih nastavnika.

Važnost nastavnog rada treba biti prepoznata i u temeljnim propisima koji uređuju visoko obrazovanje: Zakon o osiguranju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju (NN 45/09) i Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17).

Zakon o osiguranju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju trebao bi definirati važnost kvalitetnog učenja i poučavanja na visokim učilištima

kao dio cjelovitog sustava unapređenja kvalitete u visokom obrazovanju. To bi posebice trebalo biti vidljivo u odredbama kojima se definiraju postupci reakreditacije visokih učilišta i inicijalne akreditacije studijskih programa tako da se jasno vrednuju aktivnosti i mehanizmi putem kojih visoka učilišta unapređuju stjecanje kompetencija za poučavanje kao i daljnje usavršavanje znanstveno-nastavnog ili nastavnog osoblja.

Prilikom definiranja uvjeta za izbor u nastavna zvanja, kao i za uvjete zapošljavanja u suradničkim zvanjima, treba istaknuti obvezu stjecanja temeljnih kompetencija za poučavanje u visokom obrazovanju.

2. Prepoznati važnost cjeloživotnog profesionalnog razvoja visokoškolskih nastavnika kao strateškog cilja svakoga visokog učilišta i izgraditi mehanizme njegove provedbe kroz izgradnju institucijske infrastrukture

Unatoč razlikama u sustavima visokoga obrazovanja, kontekst Europskog prostora visokog obrazovanja upućuje na **ključnu ulogu visokih učilišta u prepoznavanju važnosti cjeloživotnog profesionalnog razvoja visokoškolskih nastavnika**. Stoga je potrebno da visoka učilišta u svojim strateškim ciljevima prepoznaju važnost cjeloživotnog profesionalnog razvoja visokoškolskih nastavnika te izgrade mehanizme njihove provedbe (primjerice osnovati centre za istraživanje i usavršavanje nastave u visokom obrazovanju, poduprijeti projekte povezane s unapređivanjem visokoškolske nastave, nagrađivati postignuća u nastavi itd.).

U tom je kontekstu potrebno i moguće razviti i implementirati institucijske strategije usmjerene na povećanje kvalitete nastave u visokom obrazovanju, s posebnim naglaskom na razvoj kompetencija za poučavanje, razvijati institucijske politike koje u postupcima zapošljavanja i napredovanja sveučilišnih nastavnika promiču kvalitetu nastave iznad nacionalnih standarda, poticati stjecanje kompetencija za učenje i poučavanje u okviru doktorskih studijskih programa. Dakako, posebno je važno razvijati i certificirati programe za usavršavanje nastavnika u visokom obrazovanju, a iznimno je važno podupirati motivaciju za usavršavanje u nastavi (mlađih) akademskih djelatnika s posebnim naglaskom na razvoj kulture učenja i kolegijalne suradnje u osposobljavanju i usavršavanju za rad u nastavi, nalik na razvoj kulture kolegijalne suradnje u znanstve-

noistraživačkom radu. Očekuje se da institucije strukturiraju profesionalnu socijalizaciju (mlađih) akademskih djelatnika, vodeći računa o ravnomjernom razvoju svih akademskih kompetencija, te posebno o povezanosti znanstvenoistraživačkog rada i rada u nastavi.

3. Osigurati stjecanje temeljnih nastavničkih kompetencija za sve visokoškolske nastavnike pri ulasku u akademsku profesiju

Stjecanje temeljnih nastavničkih kompetencija (obuhvaćenih u 1. ciklusu Okvirnog kurikulumu za stjecanje nastavničkih kompetencija visokoškolskih nastavnika) treba biti omogućeno svim nastavnicima pri ulasku u akademsku profesiju. U tom kontekstu, na nacionalnoj i institucijskoj razini treba dati potporu razvoju i izvođenju programa (alociranjem financijske potpore te posebno razvojem ljudskih resursa za kvalitetno izvođenje programa).

4. Kurikulum za profesionalni razvoj visokoškolskih nastavnika temeljiti na kompetencijskom profilu

Kompetencijski profil omogućuje jasnije definiranje kriterija zapošljavanja i napredovanja koji se temelje na znanjima, vještinama i sposobnostima potrebnima za ulazak ili napredovanje u akademskoj profesiji. U tom kontekstu on služi kao temelj za kurikulum za profesionalni razvoj visokoškolskih nastavnika, koji bi trebao osigurati relevantna znanja, vještine i sposobnosti.

5. Razviti fleksibilan sustav unapređenja nastavničkih kompetencija tijekom akademske karijere

S obzirom na dinamiku promjena u akademskoj profesiji te različite zahtjeve s kojima se visokoškolski nastavnici suočavaju, potrebno je razviti fleksibilan sustav unapređenja nastavničkih kompetencija koji će zadovoljavati različite potrebe visokoškolskih nastavnika (primjerice ovisno o znanstvenoj disciplini, strukturi studenata, različitim etapama profesionalnog puta itd.).

Također je potrebno poticati znanstveni rad i istraživanja koja će proučavati i unapređivati nastavni rad u visokom obrazovanju te posebno njegovati specifičnosti učenja i poučavanja ovisno o znanstvenoj disciplini.

6. Uspostaviti sustav kontinuiranog praćenja i evaluacije provedbe i učinaka programa za razvoj nastavničkih kompetencija

Visoka učilišta koja akreditiraju programe za razvoj nastavničkih kompetencija posebnu brigu trebaju voditi o kontinuiranom praćenju i evaluaciji učinaka takvih programa te periodično revidirati programe u skladu s rezultatima evaluacije, odgovarajući na taj način na potrebe svojih korisnika.

Osigurati mehanizme na nacionalnoj razini kojima će se pratiti kvaliteta učenja i poučavanja u visokom obrazovanju te njezin utjecaj na druge aspekte visokog obrazovanja (primjerice veću uzlaznost u visoko obrazovanje svih kategorija stanovništva, uspješnost studiranja, zapošljivost osoba s diplomom, povezanost visokog obrazovanja s gospodarstvom i zajednicom itd.